

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jana Šuláková

**PUBLIKACE K METODICE HRY NA ZOBCOVOU FLÉTNU
POUŽÍVANÉ V ČR**

se zaměřením na *Advanced Recorder Technique* Gudrun Heyens

a *The Modern Recorder Player* Waltera van Hauweho

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 16. 4. 2022

.....

Jana Šuláková

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Mgr. Gabriele Coufalové, Ph.D. za cenné připomínky, trpělivost a čas, který mi věnovala při vedení mé bakalářské práce. Dále děkuji Martě Obrové, Ing. Jitce Konečné PGDip, Ph.D., Anetě Dostálíkové, DiS. a Bc. Ivaně Šmidrové, DiS. za vedení ke studiu hry na zobcovou flétnu, poskytnutí materiálů a cenné rady, Martině Hofmanové, DiS. za velkou morální podporu a konzultace k bakalářské práci, a v neposlední řadě své rodině a okolí za trpělivost, čas a poskytnutí podmínek pro psaní práce.

Obsah

ÚVOD.....	5
1 PUBLIKACE K METODICE HRÝ NA ZOBCOVOU FLÉTNU POUŽÍVANÉ V ČR... 6	
1.1 České publikace	6
1.2 Zahraniční publikace.....	14
1.3 POVĚDOMÍ UČITELŮ ZUŠ O PUBLIKACÍCH K METODICE HRÝ NA ZOBCOVOU FLÉTNU – dotazníkové šetření	19
1.3.1 Úvod	19
1.3.2 Dotazníkové šetření	19
1.3.3 Závěr.....	42
2 <i>Advanced Recorder Technique</i> Gudrun Heyens a <i>The Modern Recorder Player</i> Waltera van Hauweho – komparace významných metodických publikací ke hře na zobcovou flétnu .	45
2.1 K autorům	45
2.1.1 Gudrun Heyens	45
2.1.2 Walter van Hauwe	46
2.2 Komparace <i>Advanced Recorder Technique</i> Gudrun Heyens a <i>The Modern Recorder Player</i> Waltera van Hauweho	48
2.2.1 Držení flétny	48
2.2.2 Postoj těla	49
2.2.3 Prstová technika.....	49
2.2.4 Zvuk.....	51
2.2.5 Dech.....	53
2.2.6 Artikulace	55
2.2.7 Stupnice	58
2.2.8 Zdobení.....	61
2.2.9 Závěr komparační části.....	63
ZÁVĚR.....	64
Seznam použité literatury	65
Seznam obrázků.....	68
Seznam příloh	69
ANOTACE	73

ÚVOD

Téma bakalářské práce *PUBLIKACE K METODICE HRY NA ZOBICOVOU FLÉTNU POUŽÍVANÉ V ČR se zaměřením na Advanced Recorder Technique Gudrun Heyens a The Modern Recorder Player Waltera van Hauweho* jsem si zvolila proto, že kromě studia na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci jsem posluchačkou Konzervatoře Evangelické akademie v Olomouci a mým hlavním oborem je zobcová flétna. Ta získává svou popularitu v České republice až v posledních letech, zatímco v zahraničí, například v Rakousku, Německu či Nizozemí už má víceletou tradici. Pro zvýšení popularity zobcové flétny je třeba mít k dispozici kvalitní literaturu, která často pochází ze zahraničí a jazykově méně zdatným pedagogům je hůře přístupná. V této práci se proto zaměřuji na povědomí učitelů zobcových fléten o českých i zahraničních publikacích určených pro jejich nástroj a zároveň komparaci dvou zahraničních metodik. Některé publikace jsou přeloženy do českého jazyka a příkladem je bakalářská práce Bc. Ivany Šmidrové, DiS. s názvem *Bart Spanhove – The Finishing Touch to Practising – analýza a komparace se současnou českou a zahraniční flétnovou literaturou*.

Bakalářská práce má dva hlavní cíle. Prvním hlavním cílem je zjistit, jaké publikace používají učitelé a lektoři při výuce hry na zobcovou flétnu v České republice, což je provedeno pomocí dotazníkového šetření. Druhým hlavním cílem je komparace metodiky *The Modern Recorder Player* od Waltera van Hauweho s metodikou *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder* od Gudrun Heyens. Prvním vedlejším cílem je rozšířit povědomí o publikacích mezi pedagogy zobcové flétny pomocí dotazníku, ve kterém se nachází seznam českých i zahraničních publikací. Druhým vedlejším cílem je seznámení se s nejpoužívanějšími publikacemi a jejich krátký popis.

Bakalářskou práci rozdělují do dvou větších částí. V první části se nachází popis vybraných publikací použitých v dotazníku a výzkumná část práce. Ve druhé části práce se zabývám komparací již zmíněných metodik od Waltra van Hauweho a Gudrun Heyens. Nejprve seznamuji čtenáře s autory komparovaných metodik, a poté následuje komparační část rozdělená podle jednotlivých témat.

V práci využívám jak metodu historicko-srovnávací v podobě komparace zmiňovaných publikací, tak empirickou, kterou zastupuje dotazník.

1 PUBLIKACE K METODICE HRY NA ZOBCOVOU FLÉTNU POUŽÍVANÉ V ČR

V následujících kapitolách si představíme výběr často používaných publikací zabývajících se výukou hry na zobcovou flétnu, které byly použity k dotazníkovému šetření, jež bude realizováno v rámci této bakalářské práce. Jejich výběr byl inspirován vlastními zkušenostmi, publikacemi, které jsou používány v předmětu metodika zobcové flény na Konzervatoři Evangelické akademie v Olomouci, a dále seznamem použité literatury v některých bakalářských a diplomových pracích na podobná témata. Publikace jsou rozděleny do dvou podkapitol – na české a zahraniční. Publikace v obou podkapitolách jsou řazeny abecedně, a to podle příjmení autora. Mezi publikacemi najdeme převážně metodické příručky, a také historické traktáty a etudy.

1.1 České publikace

Ladislav Daniel: *Základy techniky pro sopránovou/altovou zobcovou flétnu*

Publikace má celkem tři díly. *Základy techniky I pro sopránovou zobcovou flétnu (Stupnice a akordy)*¹ mají 34 stran rozdělených do devíti kapitol, které celkově zahrnují 61 cvičení. Na začátku se nachází úvod či předmluva v rozsahu jedné stránky popisující funkci publikace, komentáře napomáhající k pochopení koncepce publikace a tipy pro cvičení. Následují jednotlivé kapitoly, které obsahují vždy několik cvičení. Publikace zahrnuje cvičení na stupnice diatonické, chromatické, celotónové, poté přechází na akordy, nejprve kvintakordy, pak dominantní septakordy, zmenšené septakordy, zvětšené kvintakordy, akordy kvartového a kvintového systému a smíšená akordická cvičení. První vydání pochází z roku 1975.

*Základy techniky II pro sopránovou zobcovou flétnu (Škola trylků)*² mají 37 stran rozdělených do čtrnácti kapitol. Na začátku publikace se nachází úvod, ve kterém autor popisuje rozdělení melodických ozdob a uvádí jejich popis slovně i pomocí notových příkladů. Následují samotné kapitoly, každá provádí hráče jednou durovou tóninou. Na začátku kapitol je úvodní notový příklad s grafickým znázorněním hmatu. Poté už

¹ DANIEL, Ladislav: *Základy techniky I pro sopránovou zobcovou flétnu (Stupnice a akordy)*. Praha: Panton s.r.o., 1994, 1. vydání 1975.

² DANIEL, Ladislav: *Základy techniky II pro sopránovou zobcovou flétnu (Škola trylků)*, 1. vydání. Praha: Panton international, 2001.

následují samotná cvičení ve formě výtahů většinou ze sonát francouzských, italských a německých autorů. Třináctá a čtrnáctá kapitola už ale obsahuje pouze tabulky hmatů trylků z daných stupnic. Následuje kapitola zabývající se každodenními cvičeními. Publikaci uzavírá celková tabulka trylků.

*Základy techniky I pro altovou zobcovou flétnu (Stupnice a akordy)*³ je zatím jedinou publikací této řady zabývající se altovou zobcovou flétnou. Obsahuje 34 stran o devíti kapitolách. Dohromady kapitoly obsahují 61 cvičení. V úvodu autor popisuje, jak je publikace koncipovaná, a také přidává návod, jak na zobcovou flétnu cvičit. Následují samotné kapitoly plné cvičení vždy na dané téma, kterými jsou stupnice diatonické, chromatické a celotónové, poté pokračuje autor kapitolami o akordech – kvintakordech, dominantních septakordech, zmenšených septakordech, akordech kvartového a kvintového systému a poslední kapitola se věnuje smíšeným akordickým cvičením.

Ladislav Daniel: *Škola hry na sopránovou/altovou zobcovou flétnu*

Škola hry na sopránovou/altovou zobcovou flétnu je dle následujícího dotazníkového šetření nejrozšířenější publikací. Pro sopránovou zobcovou flétnu má tři samostatné díly, pro altovou zobcovou flétnu jeden díl. První publikace vyšla roku 1970.

*Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, první díl*⁴ má 35 stran o 28 kapitolách, každá kapitola obsahuje několik cvičení. Na začátku sešitu se nachází úvod, který má za úkol navnadit hráče, případně rodiče malých hráčů ke hře na zobcovou flétnu. Dále je publikace koncipovaná tak, že v každé kapitole se žák naučí nový hmat a po několika kapitolách je samostatná kapitola zaměřující se na opakování. Publikace obsahuje hlavně cvičení, ale u většiny kapitol najdeme i komentáře vysvětlující konkrétní hmat. Postupně se žák naučí tóny h¹, a¹, g¹, c², d², druhý hmat na h¹, f¹, e¹, d¹, c¹, e², f², b¹, g², a², fis¹, fis² a cis². V začátečních kapitolách se objevují zejména lehčí cvičení, ale postupně se úroveň zvyšuje a kapitoly pak často obsahují stupnici, písničky na jeden řádek a občas na konci kapitoly i dvojhlasou písničku, ve které může pedagog žáka doprovodit. Na konci publikace se nachází abecední seznam písní a tabulka hmatů.

³ DANIEL, Ladislav: *Základy techniky I pro altovou zobcovou flétnu (Stupnice a akordy)*, 3. vydání. Praha: Panton, 1993, 1. vydání 1976.

⁴ DANIEL, Ladislav: *FLAUTO DOLCE, Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, 1. díl*. Praha: Panton, 1987, 1. vydání 1970.

*Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, druhý díl*⁵ má 38 stran rozdělených do 30 kapitol, většinou jednu kapitolu na jednu stranu. Publikace začíná předmluvou, ve které je popsán její koncept. Zaměřuje se na zvládnutí rozsahu od c¹ chromaticky po b² a hru v tóninách dur i moll do dvou křížků a dvou bé, dále rytmu, artikulaci, frázování a hru jednoduchých písniček občas i s doprovodem pedagoga na sopránovou či altovou flétnu. Pokračuje samotnými kapitolami, které většinou začínají učením se nového tónu a prvním cvičením bývá stupnice dur či moll v několika variacích, následují další cvičení a na konci kapitoly bývá písnička s doprovodem. Poslední kapitola obsahuje šest jednoduchých triových skladbiček. Následuje už jen tabulka hmatů a abecední seznam písní.

*Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, třetí díl*⁶ je posledním dílem této řady určené pro sopránovou zobcovou flétnu. Obsahuje 45 stran o 30 kapitolách. Na začátku se nachází předmluva, ve které najdeme stručný popis obsahu publikace. Po předmluvě už přijdou na řadu samotné kapitoly, které obsahují na začátku stránky vždy grafické, notové i písemné označení nového hmatu, stručný popis k danému hmatu, případně krátký rytmický motiv, který bude v kapitole procvičován. Cvičení kapitol jsou většinou ve formě různých písniček, občas i s vepsanými slovy. V kapitolách se vyskytují jak jednohlasé skladby, tak dvojhlasé, spíše výjimečně i tříhlasé. Poslední kapitola obsahuje triové skladby. Následuje přehled stupnic a akordů, tabulka hmatů, tabulka trylků a abecední seznam písní.

*Škola hry na altovou zobcovou flétnu, první díl*⁷ je jedinou publikací této řady určené pro altovou zobcovou flétnu. Má 48 stran o 30 kapitolách. Na začátku publikace se nachází krátké seznámení s historií zobcové flétny a následuje teoretický popis hry na zobcovou flétnu s pomocí kreslených ilustrací umístění nástroje v ústech, úchopu flétny apod. Po seznámení se s nástrojem následují samotné kapitoly, ve kterých se má hráč naučit hmaty. Na začátku každé kapitoly se nachází notový zápis tónu, jeho název a grafické znázornění hmatu na zobcové flétně. V prvních několika kapitolách se hráč učí více hmatů. Cvičení jsou poté založena na úpravách písniček a postupně i náročnějších skladeb.

⁵ DANIEL, Ladislav: *FLAUTO DOLCE, Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, 2. díl*. Praha: Panton International, 2000, 1. vydání 1994.

⁶ DANIEL, Ladislav: *FLAUTO DOLCE, Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, 3. díl*. Praha: Schott Music Panton s.r.o., 2007, 1. vydání 1998.

⁷ DANIEL, Ladislav: *FLAUTO DOLCE, Škola hry na altovou zobcovou flétnu, 1. díl*. Praha: Schott Music Panton s.r.o., 2000, 1. vydání 1974.

V publikaci také najdeme skladby pro dva až tři hlasy, na konci pro čtyři hlasy. Na závěr publikace je otištěna tabulka hmatů.

Iveta Hlavatá: *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami*⁸

Publikace má 80 stran, které nejsou dělené na číslované kapitoly a je určena pro hráče na sopránovou zobcovou flétnu. Na začátku se nachází předmluva autorky, která má formu motivačního dopisu pro hráče a autorka se podepisuje jako *Tvá Knížečka*. Následující dvě strany autorka jednoduchými pokyny a pomocí obrázků vede hráče ke správnému držení flétny. Další strana je o dýchání a následující strana obsahuje *Desatero správného flétnisty*. Publikace pak obsahuje teoretický výklad přiblížený pomocí obrázků o základní teorii, hudební terminologii a tónů. Zároveň obsahuje velké množství písniček i s textem a obrázky, které mohou děti vybarvovat. Na konci publikace se nachází abecední seznam písniček a říkadel a tabulka hmatů.

Miloslav Klement: *Škola hry na altovou zobcovou flétnu*

Publikace má dva díly. První díl *Škola hry na altovou zobcovou flétnu I*⁹ má 139 stran rozdělených do sedmnácti kapitol. Celkem má publikace 170 cvičení. V úvodu popisuje autor vývoj a význam zobcové flétny. Následuje popis částí zobcové flétny, a to jak slovně, tak pomocí ilustrací. Dále autor píše o notaci a rozsahu flétny, jejím držení a poloze úst při hře, což je znázorněno i na fotografiích. Následuje popis tvoření tónu, dýchání, dynamiky, intonace, péče o flétnu a jednotlivé kapitoly se cvičeními, které mají na začátku popsány hmaty. Postupně se hráč dostane k náročnějším skladbám od známých autorů. Na konci publikace se nachází seznam použité literatury.

Druhý díl *Škola hry na altovou zobcovou flétnu II*¹⁰ má 166 stran o 124 cvičeních. Žádný úvod publikace neobsahuje, zřejmě proto, že teorie je proložena postupně v celé publikaci. Obsahuje pět větších kapitol zabývajících se jazykovou technikou, hmatovými kombinacemi, vibratem, prací se zvukem a realizací barokních skladeb. Každá kapitola má ještě další podkapitoly a podkapitoly ještě někdy další podkapitoly. Publikace obsahuje velké množství cvičení, jak již bylo zmíněno, ale také celkem rozsáhlé teoretické komentáře, které provází každou kapitolu. V rámci cvičeních se v publikaci nachází části jednohlasých i vícehlasých skladeb a sólové skladby s doprovodem. Publikace je také obohacena tabulkami, a to nejen hmatů, ale také popisu charakteru a tempa daného

⁸ HLAVATÁ, Iveta: *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami*. Kladno: Nakladatelství V. Beneš, 1995.

⁹ KLEMENT, Miloslav: *Škola hry na altovou zobcovou flétnu I*. Praha: Editio Supraphon, 1975.

¹⁰ KLEMENT, Miloslav: *Škola hry na altovou zobcovou flétnu II*. Praha: Editio Supraphon, 1980.

označení skladby, či popisu techniky vibrata. Publikace je tedy velmi důkladně propracovaná.

Jan Kvapil a Hana Šťastná: *Flautoškolka*

*Metodický sešit pro učitele*¹¹ má 79 stran a obsahuje přípravy pro pedagoga na 23 hodin. Na začátku publikace se nachází úvod, poté teorie hry na zobcovou flétnu. Následují samotné kapitoly, rejstřík a seznam doporučené literatury. Kapitoly jako přípravy hodin jsou koncipovány tak, že i začínající pedagog zvládne vést každou hodinu pro děti zábavně. Celá koncepce *Flautoškolky* je určena pro pětidírkovou flétnu.

*Flautikův sešit pro děti*¹² má 48 stran. Protože má pro děti doplňkovou funkci k výuce učitele, není nijak členěn a skládá se zejména z obrázků, které mohou děti doplňovat samolepkami, vybarvovat, případně dokreslovat. V rámci obrázků se také nachází skladbičky, které jsou znázorněny pomocí obrázků pětidírkových flétniček. Každá z nich znázorňuje jeden tón písničky a má vybarvený počet dírek, které má žák přikrýt. Pod každou písničkou se nachází také text. Samolepky jsou vloženy volně do sešitu jako příloha.

Jan Kvapil a Eva Kvapilová: *Flautoškola*

*Flautoškola 1, Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*¹³ má 78 stran rozdělených do sedmi kapitol. Na začátku publikace se nachází předmluva, která má plnit motivační funkci pro hráče, respektive rodiče hráčů na zobcovou flétnu. Následují samotné kapitoly. První kapitola je převážně věnovaná seznámení se s nástrojem a cvičením flétnové řeči, tedy artikulace. V každé kapitole se objevují cvičení různého charakteru, ale protože žák se nejprve musí naučit noty a jejich polohu, cvičení nejsou vždy v podobě notových zápisů. Postupně mezi cvičení autoři zařazují i jednoduché písničky s doprovodem pedagoga na flétnu či nějaký harmonický nástroj a pracují i s netradičními zvuky, které lze produkovat na zobcovou flétnu, k nimž žáci nepotřebují notový zápis. Na konci publikace se nachází seznam písniček a říkadel, seznam použité literatury a stránka s prstoklady, znázorněním délky not a pomlky a tabulka hudebních pojmů.

*Flautoškola 1, Metodický sešit pro učitele*¹⁴ má 63 stran rozdělených do sedmi kapitol. Před kapitolami se v publikaci nachází předmluva na dvě strany, ve které autoři

¹¹ KVAPIL, Jan – ŠŤASTNÁ, Hana: *Flautoškolka, Metodický sešit pro učitele*. Praha: Bärenreiter, 2018.

¹² KVAPIL, Jan – ŠŤASTNÁ, Hana: *Flautoškolka, Flautikův sešit pro děti*. Praha: Bärenreiter, 2018.

¹³ KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 1, Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: Bärenreiter, 2010.

¹⁴ KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 1, Metodický sešit pro učitele*. Praha: WinGra, 2003.

popisují, co vše je potřebné zvládnout pro hru na zobcovou flétnu a věnují se i úvodu do historie nástroje. Následuje šest a půl strany textu o výběru nástroje, skladeb, poučení o hře na zobcovou flétnu z hlediska artikulace, dechu, zvuku atd., a také návod, jak vést hodiny a jak pracovat s publikací. Publikace pokračuje kapitolami obsahujícími metodický nácvik jednotlivých cvičení a her, a následuje už jen seznam použité a doporučené literatury.

*Flautoškola 2, Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*¹⁵ má 79 stran o šesti kapitolách. Publikace začíná rovnou kapitolami, které obsahují zejména cvičení pro hráče, ale také ilustrace a teoretické poznámky a vysvětlivky ke cvičením. Kapitoly mají podobnou koncepci. Často se žáci učí nové hmaty a hudební pojmy, velké množství cvičení jsou přímo drobné skladby, dále zde najdeme jazykolamy, nácvik moderních technik a další. Za kapitolami se nachází seznam stupnic a akordů, písničky a skladby podle abecedy a seznam použité literatury.

*Flautoškola 2, Metodický sešit pro učitele*¹⁶ má 68 stran o šesti kapitolách. Začíná předmluvou, kde autoři popisují koncepci školy, dále následují tři strany teoretické přípravy pedagoga o výběru skladeb, jak fungují doprovody ke skladbám a informace, která cvičení pomáhají zlepšit konkrétní dovednosti potřebné pro hru na zobcovou flétnu. Každá kapitola obsahuje stejné učivo, jako učebnice určená pro žáky, ale v metodickém sešitu najde pedagog komentáře ke cvičením, která má s žákem podle učebnice provádět, případně upozorňuje na možné problémy, které mohou při cvičení nastat. Po kapitolách komentujících učebnici následují dodatky a závěr, kde autoři popisují nácvik a problematiku stupnic a akordů a něco málo k intonaci. Poté už v publikaci najdeme rejstřík vysvětlovaných termínů, seznam dechových a tónových cvičení, seznam edic a seznam použité a doporučené literatury.

*Flautoškola 3, Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*¹⁷ má 103 stran o čtyřech kapitolách. Každá kapitola obsahuje velké množství cvičení různých charakterů. Pokud se žák učí nový hmat, je v kapitole graficky znázorněn a následuje pak také několik cvičení, na kterých si žák hmat procvičí. Nejčastějším prvkem kapitol jsou skladbičky, a to buď ve formě lidových písniček různých zemí, nebo skladeb s doprovodem. Autoři také prokládají skladby cvičením moderních technik a zvuků. Po kapitolách následují stupnice a akordy, technická cvičení, základní prstoklady, trylkové prstoklady, informace

¹⁵ KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 2, Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: WinGra, 2004.

¹⁶ KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 2, Metodický sešit pro učitele*. Praha: WinGra, 2004.

¹⁷ KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 3, Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: Bärenreiter, 2014.

o autorech a abecední seznam písniček a skladeb. Celá publikace je prokládána barevnými ilustracemi.

*Flautoškola 3, Metodický sešit pro učitele*¹⁸ má 96 stran a obsahuje čtyři kapitoly. Na začátku publikace najdeme předmluvu, ve které autoři popisují obsah sešitu. Následují čtyři strany textu, který má funkci metodické přípravy. Popisují v něm autoři jednotlivé složky důležité pro hru na zobcovou flétnu a jejich obsah v publikaci. Jedná se například o postoj, artikulaci, prstovou techniku a další. Následují samotné kapitoly, kde autoři vysvětlují, jak by měl se cvičeními v učebnici pracovat a provádí tak pedagoga konceptem publikace. Po všech čtyřech kapitolách následuje ještě jedna kapitola s dodatky, kde najdeme tabulku prstokladů, intonační cvičení, zásady pro hru bez doprovodu laděných nástrojů, použití elektronické ladičky, rejstřík vysvětlovaných termínů, doporučenou literaturu a seznam skladeb.

*Flautoškola 3, Klavírní/cembalové doprovody*¹⁹ je publikace plná klavírních nebo cembalových doprovodů ke skladbám ve stejnojmenné publikaci. Sešit má 43 stran a obsahuje čtyři kapitoly, ve kterých je dohromady 29 skladeb. Kapitoly i číslování a řazení skladeb odpovídá sešitu se cvičeními. U každé skladby je jak samotná melodická linka, tak doprovod, takže skladby je možné hrát i pouze z tohoto sešitu. Některé skladby obsahují navíc i akordické značky, jiné generálbasové značení. Korepetitor má tedy více možností doprovodu.

Jaroslav Stojan: Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky

*Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 1. díl*²⁰ má 47 stran rozdělených do 21 lekcí, z nichž každá má rozsah dvou stran. Na začátku publikace se nachází několik odstavců o popisu sopránové zobcové flétny, úvodních pokynech ke hře na sopránovou zobcovou flétnu, složení a držení flétny, způsobu foukání a dýchání, a o údržbě nástroje. Následují samotné lekce obsahující převážně drobné skladbičky a nové tóny, ale zejména první lekce i teorii. Poslední lekce má rozsah pouze jednu stranu a následuje po ní abecední seznam písní, přehled barokních hmatů a obsah učiva.

¹⁸ KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 3, Metodický sešit pro učitele*. Praha: Bärenreiter, 2014.

¹⁹ KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 3, Klavírní/cembalové doprovody*. Praha: Bärenreiter, 2014.

²⁰ STOJAN, Jaroslav: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 1. díl*. Přerov: Jasto, 1998.

*Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 2. díl*²¹ má 47 stran rozdělených do 20 lekcí, z nichž má každá rozsah dvou stran. Na začátku publikace se nachází popis sopránové zobcové flétny a úvod, ve kterém autor popisuje koncepci publikace. Následují samotné lekce skládající se převážně z písniček a skladbiček, stupnic a metodických poznámek autora. Poslední lekce se věnuje tvoření akordových značek, které jsou součástí písniček pro případný doprovod. Následuje přehled barokních hmatů, přehled trylkových hmatů, abecední seznam písní a obsah učiva.

Václav Žilka: *Veselé pískání – zdravé dýchání*²²

Publikace má 50 stran. Neobsahuje přímo konkrétní kapitoly, ale spíše několik částí. Po stranu 14 publikace obsahuje výklad autora. Začíná dopisem pro žáky, pro dospělé, zmiňuje se o léčebné stránce zobcové flétny, poté přechází k samotné teorii hry na zobcovou flétnu včetně seznamu dechových cvičení doplněných o obrázky k lepšímu pochopení a tabulky hmatů. Následují kapitoly, ve kterých se žák učí jednotlivé tóny hrát na zobcovou flétnu. Tyto kapitoly obsahují nový tón, poznámky k výuce a postupně písničky. Následuje větší kapitola s názvem *NOTýsek malých muzikantů*, který je souborem 13 vícehlasých písniček.

²¹ STOJAN, Jaroslav: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 2. díl*. Přerov: Jasto, 1999.

²² ŽILKA, Václav: *Veselé pískání – zdravé dýchání*. Praha: Panton, 1988.

1.2 Zahraniční publikace

Kees Boeke: *The Complete Articulator*²³

Sešit s názvem *The Complete Articulator* je určen pro pokročilejší žáky. Obsahuje 16 stran a je rozdělen do dvou částí. V úvodu najdeme pravidla k zacházení se cvičeními v publikaci. První část obsahuje cvičení v osminových hodnotách v šestiosminovém taktu. Tato část má celkem šest cvičení, která mají různý počet variací. Zde hráč procvičuje kombinaci artikulace T a D (DDD, TDT, TDD...). Druhá část obsahuje cvičení v šestnáctinových hodnotách bez taktových čar. Tato část má celkem osm cvičení s různými počty variací a autor zde opět využívá kombinace artikulace T a D (TDDD, TDTT, DTTT...). Všechna cvičení využívají celý rozsah flétny.

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player, Vol. 1.*²⁴

První díl publikace *The Modern Recorder Player* obsahuje 72 stran a je složen ze čtyř větších kapitol, z nichž každá obsahuje další tři až osm podkapitol. Na začátku publikace se nachází úvod o historii zobcové flétny a menší kapitola s názvem *Základy techniky*. Následují samotné kapitoly, které mají teoretickou funkci a při výuce hráčům pomohou obrázky a cvičení, kterými je teoretický výklad proložen. Kapitoly jsou o držení flétny, pohybu prstů, dechu a artikulaci. Existuje i v českém překladu Jana Kvapila s názvem *Technika hry na zobcovou flétnu, 1. díl*²⁵.

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player, Vol. 2.*²⁶

Druhý díl publikace má 100 stran rozdělených do čtyř větších kapitol a každá má šest až devět podkapitol. V krátkém úvodu se dočteme o obsahu sešitu. Následují kapitoly se týkají stupnic a akordů, trylků, vibrata a artikulace. Kapitoly jsou koncipovány jako metodický výklad prokládaný cvičeními a poznámkami. Publikace existuje v českém překladu Jana Kvapila s názvem *Technika hry na zobcovou flétnu, 2. díl*²⁷.

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player, Vol. 3*²⁸

Poslední díl trilogie od Waltra van Hauweho má 87 stran rozdělených do čtyř hlavních kapitol, které mají opět různý počet podkapitol. Na začátku publikace se nachází

²³ BOEKE, Kees: *The Complete Articulator*. Londýn: Schott Music, 1986.

²⁴ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 1*. Londýn: Schott Music, 1984.

²⁵ HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu (1. díl)*. Praha: WinGra s. r. o., 1999.

²⁶ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 2*. Londýn: Schott Music, 1987.

²⁷ HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu (2. díl)*. Praha: WinGra s. r. o., 2001.

²⁸ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 3*. Londýn: Schott Music, 1992.

úvod a po něm kapitoly týkající se prstové techniky, práce s dechem, zpěvu do flétny a artikulace. Kapitoly obsahují zejména teoretický výklad a komentáře k němu, ale také velké množství technických cvičení určených ke zlepšení hry na zobcovou flétnu.

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 1: Finger and Tongue Technique*²⁹

První díl publikace je zaměřen na prstovou a jazykovou (neboli artikulační) techniku. Obsahuje 80 stran o jedenácti větších kapitolách, některé z nich jsou dále rozděleny podkapitolami. Publikace je složena z teoretické části, ale zejména z velkého množství praktických cvičení. Kapitoly se věnují prstové technice, artikulaci, hře stupnic a akordů, dvojitému jazyku, virtuózním technikám, rozloženým akordům, trylkům a vibratu. Na konci sešitu se nachází tabulka hmatů.

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 2: Breathing and sound*³⁰

Pokračování předchozí publikace se zaměřuje na dech a zvuk. Má velmi podobnou strukturu, jako první díl publikace, a to deset kapitol na 47 stranách. Na začátku publikace se nachází úvod, po kterém přicházejí na řadu samotné kapitoly věnující se fyzické citlivosti, dechovým cvičením bez nástroje i s nástrojem, cvičením na zvuk, vibratu, frázování a dalším. Kapitoly často nejprve obsahují text o tématu a následuje velké množství cvičení. Některá cvičení jsou určena pouze pro zamyšlení a představu hráče, jiná mají charakter technických cvičení, ale najdeme zde také cvičení v podobě přednesových skladeb různých skladatelů.

Jacques Hotteterre: *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboje*³¹

Publikace má 115 stran a je rozdělena do většího množství kapitol. Zásadní jsou tři kapitoly podle nástrojů – kapitola o příčné flétně, zobcové flétně a hoboji. Jedná se o historický traktát, který začíná úvodem věnujícím se autorovi. Následuje pojednání o příčné flétně. Pro náš účel slouží zejména rozmezí stran 37 až 42, tedy pojednání o zobcové flétně. V tomto pojednání najdeme čtyři kapitoly – kapitolu o držení flétny,

²⁹ HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 1 – Finger and Tongue Technique*. Německo: Schott Music, 2005.

³⁰ HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 2 – Breathing and Sound*. Německo: Schott Music, 2005.

³¹ HOTTETERRE, Jacques Martin. *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboje*. Praha: Vyšehrad, 2013, originální vydání 1707.

vysvětlení tabulky všech hmatů, vysvětlení trylků, flattements³² a battements³³. Následuje kapitola věnující se hře na hoboj. Od strany 49 do konce se v publikaci nachází faksimile amsterdamského vydání Estienna Rogera z roku 1710. V originále napsal Hotteterre toto pojednání v Paříži roku 1707 pod názvem *Principes de la flute traversière*³⁴.

Bart Spanhove: *De blokfluitmuziek van Frans Geysen*³⁵

Kniha má 162 stran a je koncipovaná jako rozsáhlá monografie soudobého belgického skladatele Franse Geysena. V knize nalezneme jeho životopisné údaje, ale také analýzy některých jeho děl určených pro soubor zobcových fléten, mezi které patří zejména dueta a kvartety, ale také tria a kvintety.

Bart Spanhove: *The Finishing Touch of Ensemble Playing*³⁶

Publikace má 85 stran rozdělených do dvou velkých částí. První část obsahuje čtyři větší kapitoly s dalšími podkapitolami, druhá část sedm kapitol s dalšími podkapitolami. Na začátku publikace se nachází předmluva a následuje první část, a to o intonaci, společné hře souboru, interpretaci hudby a tabulce rozsahů jednotlivých fléten. Následuje druhá část určená pro výuku souborové hry obsahující cíle, přípravu před lekcemi, popis průběhu lekce atd. Následuje krátká historie souborové hry, vhodný repertoár a repertoár souboru *Flanders Recorder Quartet*. Kapitoly publikace jsou sestaveny z teorie, cvičení i vhodných ilustrací.

Bart Spanhove: *The Finishing Touch to Practising: Pathway to Perfection (not just) on the Recorder*³⁷

Publikace má 71 stran rozdělených do čtyř větších kapitol. Na začátku se nachází úvod a kapitola s pokyny k používání sešitu. Následují kapitoly o základech cvičení na zobcovou flétnu, kapitoly s praktickými cvičeními na frázování, artikulaci, rozklady akordů a různou rytmizaci a podobné. Ve cvičeních využívá autor také různá tempa a mezi

³² „Flattement neboli jemné chvění se provádí podobně, jako běžný trylek. Jeden z rozdílů je v tom, že trylkující prst se na konci vždy zvedá, ovšem s výjimkou tónu d². Kromě toho se flattements tvoří na vzdálenějších otvorech a někdy také na okraji nebo na hraně otvorů. Na rozdíl od běžného trylku se na něm podílí spodní tón.“ HOTTETERRE, Jacques Martin. *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboj*. Praha: Vyšehrad, 2013, str. 33.

³³ „Battement se dělá jedním nebo dvěma jasnými údery prstu, provedenými co možná nejrychleji za sebou na celý otvor, který ozdobovanému tónu leží nejbližší. V závěru battement je třeba prst zvednout, ovšem s výjimkou tónu d, jak vysvětlím později. Na battement se opět podílí spodní tón.“ HOTTETERRE, Jacques Martin. *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboj*. Praha: Vyšehrad, 2013, str. 33.

³⁴ HOTTETERRE, Jacques: *Principes de la flute traversière*. Paříž, 1707.

³⁵ SPANHOVE, Bart: *De blokfluitmuziek van Frans Geysen*. Münster: Mieroprint, 2010.

³⁶ SPANHOVE, Bart: *The Finishing Touch of Ensemble Playing*. Peer: Alamire, 2000.

³⁷ SPANHOVE, Bart: *The Finishing Touch to Practising: Pathway to Perfection (not just) on the Recorder*. Celle: Editon Moeck, 2016.

jeho velmi oblíbené prvky práce se cvičeními patří hra s čísly, ve které si v nějakém melodickém postupu očísluje jednotlivé noty a poté čísla přehazuje, čímž vzniknou další melodické kombinace. Na konci publikace najdeme krátký životopis autora.

Hans Ulrich Staeps: *Das Tägliche Pensum*³⁸

Sešit obsahuje 18 stran o 19 cvičeních, ve kterých hráč na altovou zobcovou flétnu procvičuje určité postupy, často stupnicového, akordického nebo chromatického charakteru. Hráč si kromě hmatů procvičí i artikulaci a výdrž dechu. Cvičení mívají různý počet variací či transpozicí. Zajímavostí je, že neobsahují tempové označení, ale durata.

Johann George Tromlitz: *Ausführlicher und gründlicher Unterricht die Flöte zu spielen*³⁹

Publikace má 411 stran rozdělených do 15 kapitol. Na začátku knihy se nachází dopis, úvod a první kapitola začíná až na číslované straně 11. Většina obsahu kapitol je teoretický text, ale obsahuje také několik notových příkladů a cvičení. Autor se v publikaci zaměřuje na stavbu flétny, její držení, prstoklad, intonaci a zejména zdobením a trylky. Publikace je sice primárně určena pro příčnou flétnu, ale mnohé techniky využíváme i ve hře na zobcovou flétnu.

Johann Joachim Quantz: *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu*⁴⁰

Originální publikace vyšla pod názvem *Versuch einer Anweisung, die Flöte traversière zu spielen*⁴¹ v roce 1752 a do českého jazyka ji přeložil v roce 1990 Vratislav Bělský. Publikace má 287 stran rozdělených do 18 kapitol. Začíná dopisem pro pruského krále Fridricha II. Velikého, který na příčnou flétnu hrál a Quantz působil na jeho dvoře jako flétnista, učitel, skladatel a inovátor fléten. Následuje třístránková předmluva popisující koncept publikace a čtrnáctistránkový úvod obsahující 21 paragrafů o vlastnostech, které by měl hráč na příčnou flétnu mít. Tyto vlastnosti jsou aplikovatelné i na hráče na zobcovou flétnu. Následují kapitoly k držení flétny, postavení rtů, natočení hlavičky, tisknutí ke rtům, držení hlavy a těla, nasazení apod. Následuje patnáctistránkový rejstřík nejdůležitějších pojmů, 30 stran poznámek, 3 strany pramenů a literatury, 4 strany slova k překladu a samotné notové příklady.

³⁸ STAEPS, Hans Ulrich: *Das Tägliche Pensum*. Vídeň: Universal Edition A. G., 1957

³⁹ TROMLITZ, Johann George: *Ausführlicher und gründlicher Unterricht die Flöte zu spielen*. Lipsko, 1791.

⁴⁰ QUANTZ, Johann Joachim: *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu*. Praha: Edition Supraphon, 1990.

⁴¹ QUANTZ, Johann Joachim: *Versuch einer Anweisung, die Flöte traversière zu spielen*. Německo, 1752.

Manfredo Zimmermann: *Die Altblockflöte*

Jedná se o dvoudílnou publikaci určenou pro altovou zobcovou flétnu. Oba díly obsahují mimo knižní publikace také CD. *Die Altblockflöte, Band 1*⁴² je prvním dílem publikace. Má 104 stran rozdělených do sedmi kapitol. Na začátku publikace se nachází předmluva, ve které autor popisuje koncept publikace. V rámci úvodu publikace najdeme ještě legendu a stavbu zobcové flétny. Následují samotné kapitoly, které obsahují komentovaná cvičení. V kapitolách najdeme grafické znázornění nových hmatů, teoretické poznámky⁴³, přednesová cvičení většinou v podobě dvojhlasých skladbiček, rytmická cvičení a cvičení zaměřená na moderní techniky. Za kapitolami se nachází samostatná kapitola týkající se dechových cvičení znázorněných graficky, dechového vibrata a artikulace. Následuje kapitola o moderních technikách a současné hudbě, tabulka hmatů a legenda s vysvětlením dynamiky, tempových označení a různých notových znaků.

*Die Altblockflöte, Band 2*⁴⁴ má 96 stran a kapitoly navazují na předchozí díl, takže první kapitola je číslována jako osmá a poslední dvanáctá, takže celkem jich je v tomto díle pět, pak už jen dodatkové kapitoly. Opět je na začátku publikace předmluva pojednávající o konceptu publikace, následuje krátká legenda a pak přímo kapitoly. Většina kapitol obsahuje pouze přednesová cvičení, často dvojhlasá, ale velmi výjimečně zde najdeme i komentáře autora k dané problematice. Následuje kapitola zabývající se chorální notací a skladbami starší než ze 16. století. Další kapitola se zabývá moderními technikami. Následují kapitoly týkající se nácvičku stupnic a akordů, tabulka hmatů a obsáhlejší legenda.

⁴² ZIMMERMANN, Manfredo: *Die Altblockflöte, Band 1*. Bonn: VG Bild-Kunst, 2000.

⁴³ Hned v první kapitole se nachází krátké vysvětlování artikulace T a D.

⁴⁴ ZIMMERMANN, Manfredo: *Die Altblockflöte, Band 2*. Bonn: VG Bild-Kunst, 2000.

1.3 POVĚDOMÍ UČITELŮ ZUŠ O PUBLIKACÍCH K METODICE HRY NA ZOBCOVOU FLÉTNU – dotazníkové šetření

1.3.1 Úvod

Primárním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jaké publikace jsou rozšířené mezi učiteli zobcových fléten v ČR. Sekundárním cílem bylo poskytnout respondentům pomocí dotazníku seznam literatury zaměřené na hru na zobcovou flétanu.

1.3.2 Dotazníkové šetření

Dotazník byl vytvořen přes online formulář na [Survio.com](https://www.surveymonkey.com)⁴⁵. Obsahoval úvodní stránku a čtyři stránky s celkem 18 otázkami. První strana obsahovala 7 otázek zaměřených na osobní údaje, jako je věk, pohlaví, vzdělání a praxe respondenta. Na druhé straně nalezneme otázky týkající se povědomí respondentů o publikacích, v jedné otázce se ptáme na české publikace, ve druhé otázce na zahraniční publikace. Třetí strana obsahuje velmi podobné otázky, jako strana druhá s rozdílem, že se ptáme na publikace, které reálně používají – opět v jedné otázce na české a ve druhé otázce na zahraniční publikace. Čtvrtá strana obsahuje 7 otázek zaměřených na využití publikací pro různé účely, jazykovou vybavenost respondentů a překážky s ní spojené, zdroje, ze kterých se k publikacím dostali a v poslední otázce mohli zanechat své dojmy a komentáře.

Dotazník byl dne 12. 12. 2021 zveřejněn na facebookové skupině *Flétnová inspirace*⁴⁶ Ing. Jitky Konečné PGDip, Ph.D.⁴⁷, která čítá 616 členů⁴⁸. K datu 1. 1. 2022 dotazník vyplnilo 39 respondentů. Tento počet odpovědí nebyl dostačující, proto jsme 3. 1. 2022 začali postupně oslovovat e-mailem základní umělecké školy v ČR. Zasláný dopis obsahoval žádost o laskavé vyplnění dotazníku a internetový odkaz, pomocí kterého se k dotazníku dostali. Během 16 dní bylo osloveno 126 základních uměleckých škol a sběr odpovědí byl zastaven 19. 1. 2022, kdy bylo dovršeno 100 odpovědí. Frekvence přijímaných odpovědí klesala, proto jsme se rozhodli uzavřít jejich sběr právě při dosažení 100 vyplněných dotazníků.

Po ukončení sběru odpovědí následovalo vyhodnocení jednotlivých otázek a závěrečné zhodnocení výzkumu.

⁴⁵ K nalezení zde: [Survio® | Dotazník zdarma | Vytvořit online dotazník](https://www.surveymonkey.com)

⁴⁶ K nalezení zde: [Flétnová inspirace | Facebook](https://www.facebook.com/flenovainspirace).

⁴⁷ Pedagožka zobcové flétny na Konzervatoři Evangelické akademie v Olomouci.

⁴⁸ K datu 6. 3. 2022.

1.3.2.1 Vyhodnocování jednotlivých otázek

V této podkapitole představíme jednotlivé otázky provedeného dotazníkového šetření a zjištěné údaje. Každá otázka je dále doplněna komentářem autorky, případně výpočty či grafy.

1.3.2.1.1 Otázka č. 1

Otázka: E-mail

Pokyny pro respondenty:

Slouží pouze pro případnou komunikaci obou stran (doplnění informací, dotazy apod.).

Zjištěné výsledky:

E-mailovou adresu vyplnilo 86 respondentů, zbylých 14 respondentů ji neudalo.

Komentář autorky:

E-mailovou adresu mohli respondenti vyplňovat nepovinně. Měla sloužit ke komunikaci, pokud by o ni sami měli zájem. Někteří například využili poslední otázku a vnesli nějaký dotaz, na který jim bylo možné odpovědět.

1.3.2.1.2 Otázka č. 2

Otázka: Vaše pohlaví

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu odpověď.

Možnosti:

- Žena
- Muž

Zjištěné výsledky: Dotazník vyplnilo 79 žen a 21 mužů.

Komentář autorky:

Z výsledků vidíme patrný rozdíl mezi počtem mužů a žen. Nabízí se otázka, zda tento rozdíl vznikl proto, že by více žen učilo na základních uměleckých školách, nebo zda jsou ženy ochotnější dotazník vyplnit. Ze zkušenosti se přikláním k názoru, že na základních uměleckých školách se opravdu vyskytuje více žen než mužů.

1.3.2.1.3 Otázka č. 3

Otázka: Kolik vám je let?

Pokyny pro respondenty: Napište prosím odpověď číslem (například 22)

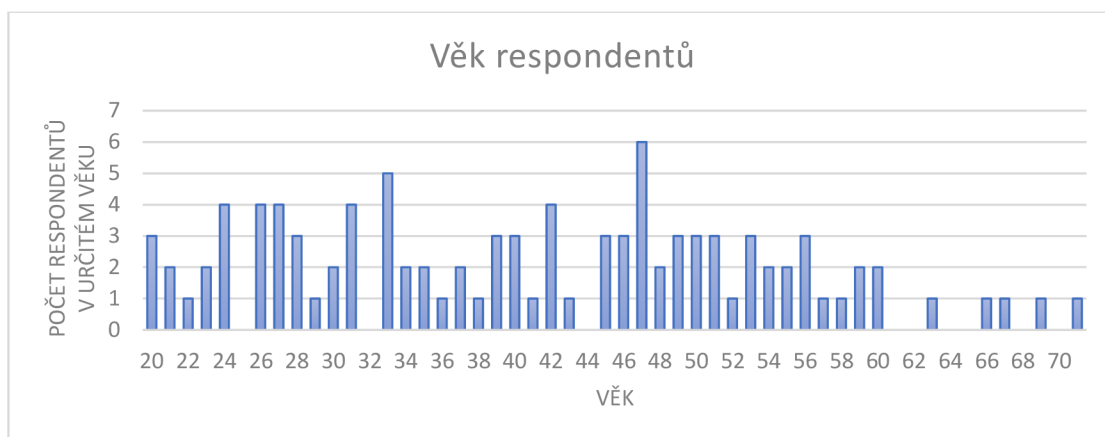
Zjištěné výsledky:

Nejmłodšímu respondentovi je 20 let a nejstarším členem výzkumu se stal respondent ve věku 71 let. Rozptyl hodnot je tedy 51 let.

Komentář autorky:

Věk respondentů velmi úzce souvisí s jejich vzděláním a délkou praxe. Od toho se odvíjí, jaká je pravděpodobnost, že se s danými publikacemi setkali. V dotazníku byl zaznamenán věkový rozptyl 51 let, což můžeme detailněji pozorovat na grafu níže.

Graf:

Obrázek 1: Věk respondentů

1.3.2.1.4 Otázka č. 4

Otázka: Nejvyšší dosažené vzdělání

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu odpověď

Možnosti:

- Základní vzdělání
- Střední vzdělání
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání
- Jiné...

Zjištěné výsledky:

9 respondentů odpovědělo, že mají střední vzdělání, 41 respondentů vyšší odborné vzdělání a 46 respondentů vysokoškolské vzdělání. Odpověď „jiné“ vyplnili 4 respondenti a všichni uvedli konzervatoř.

Komentář autorky:

Vzhledem k odbornosti potřebné pro vyplnění dotazníku bylo očekáváno, že základní vzdělání nevyplní žádný respondent, což se také potvrdilo. Nejnižším dosaženým vzděláním respondentů je tedy střední vzdělání, ale většina odpovědí náleží vysokému a vyššímu odbornému vzdělání.

Graf:

Obrázek 2: Nejvyšší dosažené vzdělání

1.3.2.1.5 Otázka č. 5

Otázka: Jak dlouho působíte v praxi (učíte)?

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu odpověď

Možnosti:

- 0–2 roky
- 2–5 let
- 5–10 let
- 10–20 let
- 20 a více let

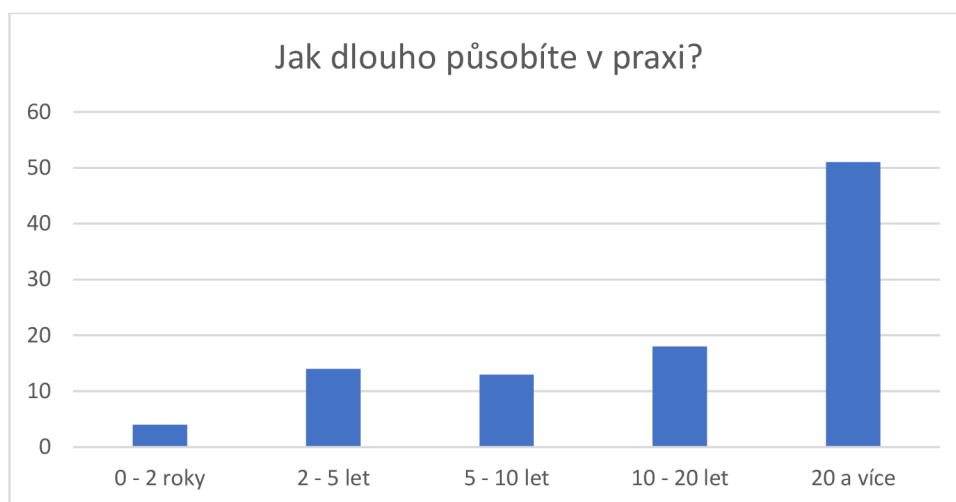
Zjištěné výsledky:

Začátečníci s délkou praxe 0–2 roky byli 4, učitelů s praxí 2–5 let bylo 14, respondentů s praxí 5–10 let bylo 13, s praxí 10–20 let 18 respondentů a praxi delší než 20 let má nadpoloviční většina respondentů, tedy 51.

Komentář autorky:

Z výsledků otázky vidíme, že více než polovina respondentů má dlouholetou praxi.

Graf:

Obrázek 3: Délka působení respondentů v praxi

1.3.2.1.6 Otázka č. 6

Otázka: Je vaším hlavním nástrojem zobcová flétna?

Pokyny pro respondenty:

Pokud nemáte hlavní/vystudovaný nástroj zobcovou flétnu, napište prosím váš nástroj vedle kolonky "jiný".

Možnosti:

- Ano
- Jiný...

Zjištěné výsledky:

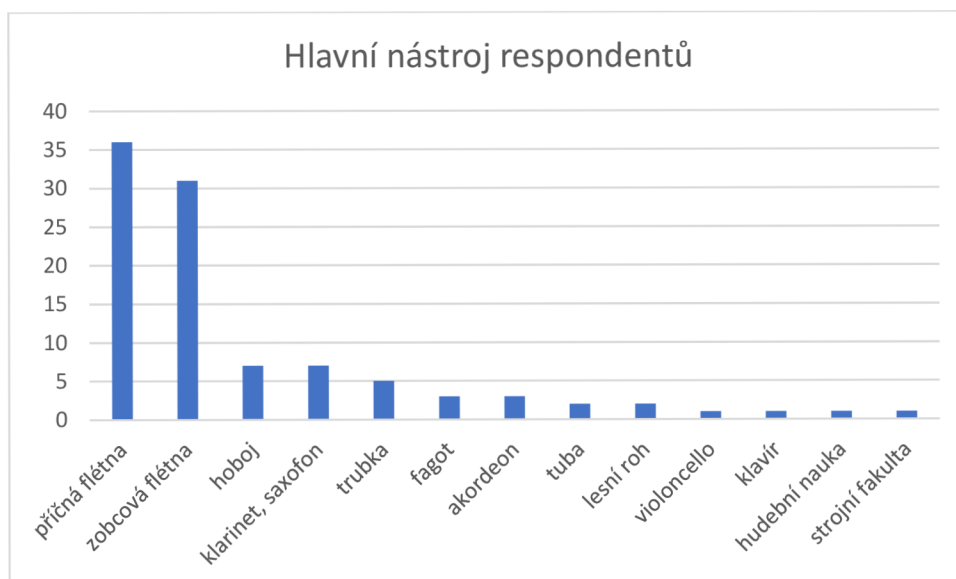
V této otázce bylo zjištěno, že 31 respondentů zobcovou flétnu opravdu studovala jako hlavní nástroj, zbylých 69 má jiný hlavní nástroj. Z celkového počtu respondentů tedy 31 má jako hlavní nástroj zobcovou flétnu, dalších 36 flétnu příčnou, 7 hoboj, 7 klarinet nebo saxofon, 5 trubku, 3 fagot, 3 akordeon, 2 tubu, 2 lesní roh, 1 violoncello, 1 klavír, 1 respondent vyučuje hudební nauku a 1 respondent uvedl jako odpověď strojní fakultu.

Komentář autorky:

Tato otázka je velmi důležitá, protože učitelé, kteří mají jiný hlavní nástroj, mají také často jinou praxi a používají jiné publikace, zaměřené na jejich hlavní nástroj. V praxi se totiž setkáváme s pedagogy učícími zobcovou flétnu, kteří nestudovali hru na zobcovou flétnu, ale nějaký jiný, většinou příbuzný nástroj. Zobcovou flétnu používají někteří z nich pouze jako přípravný nástroj pro jejich hlavní nástroj. Jiní pedagogové vedou žáky po celou dobu ke hře na zobcovou flétnu, přestože jejich hlavním oborem není. Bohužel část z takových pedagogů

mnohdy nemá dostatečné znalosti a zkušenosti, které by jim umožnily plnohodnotnou výuku hry na zobcovou flétnu, protože detaily ovládání nástroje sami nestudovali.

Graf:

Obrázek 4: Hlavní nástroj respondentů

1.3.2.1.7 Otázka č. 7

Otázka:

Vyplňte prosím místa vašeho působení, kde publikace k výuce hry na zobcovou flétnu používáte.

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu nebo více odpovědí

Možnosti:

- Soukromé lekce
- Domov dětí a mládeže
- Kulturní centrum
- Základní škola
- Základní umělecká škola
- Střední škola
- Konzervatoř
- Vysoká škola – pedagogická fakulta
- Vysoká škola – filozofická fakulta
- Akademie múzických umění
- Jiná...

Zjištěné výsledky:

Soukromé lekce vede 27 respondentů, v domovech dětí a mládeže působí 2 respondenti, pod kulturním centrem vede lekce 1 respondent, na základní škole působí 5 respondentů, na základní umělecké škole 93 respondentů, na střední škole (jiné, než konzervatoři) žádný respondent, na konzervatoři 10 respondentů a na vysokých školách ani jeden.

Komentář autorky:

Místo působení pedagoga může být ve specifických případech ovlivněno dosaženým vzděláním, protože například u pedagoga učícího na konzervatoři předpokládáme vysokoškolské vzdělání, zatímco soukromé lekce obvykle nejsou závislé na vzdělání. Důležitým výsledkem pro výzkum je právě odpověď pedagogů ze základních uměleckých škol, kteří čítají 93 % dotazovaných. Tyto instituce mají školní vzdělávací plán, k jehož naplňování mohou respondentům pomoci právě již zmiňované publikace (kapitola 1). Z výsledků také můžeme vyčíst, že se učitelé často věnují i vedení soukromých lekcí a několik respondentů působí ve více institucích.

Graf:

Obrázek 5: Místa působení respondentů

1.3.2.1.8 Otázka č. 8

Otázka:

Které následující české autory a jejich publikace k výuce hry na zobcovou flétnu znáte?

Pokyny pro respondenty:

Vyberte prosím všechny metodiky, které znáte (máte o nich povědomí, znáte je, případně je i vlastníte).

Možnosti:

- DANIEL, Ladislav: *Základy techniky pro sopránovou/altovou zobcovou flétnu.*
- DANIEL, Ladislav: *Škola hry na sopránovou/altovou zobcovou flétnu. Díl 1./2./3.*
- HLAVATÁ, Iveta: *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami.*
- KLEMENT, Miloslav: *Škola hry na altovou zobcovou flétnu. 1./2.*
- KVAPIL, Jan a ŠTASTNÁ, Hana: *Flautoškolka.*
- KVAPIL, Jan a KVAPILOVÁ, Eva: *Flautoškola 1/2/3.*
- STOJAN, Jaroslav: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 1./2. díl.*
- ŽILKA, Václav. *Veselé pískání – zdravé dýchání.*
- Neznám žádné
- Z těchto žádné, ale vím i o jiných (prosím vypište):

Zjištěné výsledky:

Vicedílnou publikaci *Základy techniky* Ladislava Daniela zná 85 respondentů. Od stejného autora opět vicedílnou publikaci *Škola hry* zná 95 respondentů. *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami* Ivety Hlavaté zná 88 respondentů. *Školu hry na altovou zobcovou flétnu* Miloslava Klementa označilo 83 respondentů, *Flautoškolku* Jana Kvapila a Hany Šťastné 93 respondentů, o třídílné publikaci *Flautoškola* od Jana a Evy Kvapilových ví 68 respondentů, o *Škole hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky* od Jaroslava Stojana 23 respondentů, o *Veselém pískání – zdravém dýchání* od Václava Žilky 55 respondentů, odpověď „neznám žádné“ neoznačil nikdo a „jiné“ publikace, než výše zmíněné vypsalo 17 respondentů. Mezi jinými publikacemi byli vypsáni autoři Miloslav Klement: *Základy hry na sopránovou zobcovou flétnu*⁴⁹, Monika Devátá: *Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Tonikem*⁵⁰, Jan Olejník: *Etudy pro sopránovou zobcovou flétnu na motivy lidových písní*⁵¹, František Malotín: *První doteky*⁵² a Vlasta Pospíšilová: *Docela malé ježčí pískání*⁵³. Mezi nejznámější publikace podle respondentů patří *Škola hry* od Ladislava Daniela a hned na druhém místě *Flautoškola* manželů Kvapilových. Respondentům nejméně známou publikací z nabízeného seznamu byla *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky* Jaroslava Stojana.

⁴⁹ KLEMENT, Miloslav: *Základy hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: Editio Supraphon, 1985.

⁵⁰ DEVÁTÁ, Monika: *Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Tonikem*. Brno: CPress, 2018.

⁵¹ OLEJNÍK, Jan: *Etudy pro sopránovou zobcovou flétnu na motivy lidových písní*. Kladno: Vladimír Beneš, 2000.

⁵² MALOTÍN, František: *První doteky*. Praha: Editio Bärenreiter, 2005.

⁵³ POSPÍŠILOVÁ, Vlasta: *Docela malé ježčí pískání*. Cheb: G+W, 2004.

Komentář autorky:

Více než polovina respondentů zná téměř všechny publikace, což je očekávaný výsledek. Otázka „jiné“ byla určena respondentům, kteří uvedené publikace neznali, ale podle výsledků otázku využili i ostatní pro rozšíření seznamu publikací. Povaha otázky umožňuje respondentům výběr více odpovědí.

Graf:

Obrázek 6: Povědomí o českých publikacích

1.3.2.1.9 Otázka č. 9

Otázka:

Které následující zahraniční autory a jejich publikace k výuce hry na zobcovou flétnu znáte?

Pokyny pro respondenty:

Vyberte prosím všechny metodiky, které znáte (máte o nich povědomí, znáte je, případně je i vlastníte).

Možnosti:

- BOEKE, Kees: *The Complete Articulator*.
- HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu. Díl 1*.
- HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu. Díl 2*.
- HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player. Vol. 3*.
- HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 1: Finger and Tongue Technique*.
- HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 2: Breathing and sound*.

- HOTTETERRE, Jacques: *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboje*.
- SPANHOVE, Bart. *De blokfluitmuziek van Frans Geysen*.
- SPANHOVE, Bart. *The Finishing Touch of Ensemble Playing*.
- SPANHOVE, Bart. *The Finishing Touch to Practising: Pathway to Perfection (not just) on the Recorder*.
- STAEPS, Hans Ulrich: *Das Tägliche Pensum*.
- TROMLITZ, Johann George: *Ausführlicher und gründlicher Unterricht die Flöte zu spielen*.
- QUANTZ, Johann Joachim: *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu*.
- ZIMMERMANN, Manfredo: *Die Altblockflöte, Band 1., 2.*
- Neznám žádné
- Z těchto žádné, ale vím i o jiných (prosím vypište):

Zjištěné výsledky:

Publikaci Keese Boekeho *The Complete Articulator* zná 26 respondentů, *Techniku hry na zobcovou flétnu, 1. díl* Waltra van Hauweho 61 respondentů, *Techniku hry na zobcovou flétnu, 2. díl* Waltra van Hauweho 53 respondentů, *Techniku hry na zobcovou flétnu, 3. díl* Waltra van Hauweho 38 respondentů, *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 1: Finger and Tongue Technique*. Gudrun Heyens 22 respondentů, *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 2: Finger and Tongue Technique* Gudrun Heyens 17 respondentů, *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboje* Jacquese Hotteterra 53 respondentů, *De blokfluitmuziek van Frans Geysen* Barta Spanhova 5 respondentů, *The Finishing Touch of Ensemble Playing* Barta Spanhova 18 respondentů, *The Finishing Touch to Practising: Pathway to Perfection (not just) on the Recorder* Barta Spanhova 14 respondentů, *Das Tägliche Pensum*, Hanse Staepse 35 respondentů, *Ausführlicher und gründlicher Unterricht die Flöte zu spielen* Johanna Georga Tromlitze 8 respondentů, *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu* Johanna Joachima Quantze 62 respondentů a *Die Altblockflöte 1/2* Manfreda Zimmermanna zná 69 respondentů. Odpověď „neznám žádné“ uvedlo 14 respondentů a o „jiných“ publikacích ví 6 respondentů. Mezi jinými publikacemi se objevují autoři Barbara Ertl: *Jede Menge Flötentöne!*⁵⁴, Daniel Hellbach: *BlockflötenBox*⁵⁵,

⁵⁴ ERTL, Barbara: *Jede Menge Flötentöne!* Holzschuh, 2013.

⁵⁵ HELLBACH, Daniel: *BlockflötenBox*. Acanthus-music, 2011.

Sylvestro Ganassi: *La Fontegara*⁵⁶ a Alan Davis: *15 Studies for Treble Recorder*⁵⁷. Nejznámější zahraniční publikací z nabízeného seznamu je podle respondentů *Die Altblockflöte* Manfreda Zimmermanna a nejméně známou publikací je *De blokfluitmuziek van Frans Geysen* Barta Spanhova.

Komentář autorky:

Ve srovnání se znalostí českých publikací pozorujeme značný pokles odpovědí. Opět umožňuje povaha otázky respondentům vybrat více odpovědí. Publikace Waltra van Hauweho a Gudrun Heyens jsou jako jediné vypsane díly zvlášť, jelikož právě publikacím těchto autorů se bude věnovat druhá část práce. U obou autorů je patrné, že první díly zná více respondentů, než díly druhé a u Waltra van Hauweho opět klesne počet odpovědí u třetího dílu oproti druhému dílu. Také můžeme pozorovat, že publikace Gudrun Heyens jsou méně známé než publikace Waltra van Hauweho. Větší množství odpovědí získala také publikace Johanna Joachima Quantze, což může být způsobeno tím, že velkou část respondentů tvoří hráči na příčnou flétnu.

Graf:

Obrázek 7: Povědomí o zahraničních publikacích

⁵⁶ GANASSI, Sylvestro: *La Fontegara*. Benátky, 1535.

⁵⁷ DAVIS, Alan: *15 Studies for Treble Recorder*. Londýn: Schott, 1981.

1.3.2.1.10 Otázka č. 10

Otázka:

Které následující české publikace k výuce hry na zobcovou flétnu běžně využíváte v praxi?

Pokyny pro respondenty:

Vyberte prosím všechny metodiky, které používáte pravidelně a vracíte se k nim.

Možnosti:

- DANIEL, Ladislav: *Základy techniky pro sopránovou/altovou zobcovou flétnu*.
- DANIEL, Ladislav: *Škola hry na sopránovou/altovou zobcovou flétnu. Díl 1./2./3.*
- HLAVATÁ, Iveta: *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami*.
- KLEMENT, Miloslav: *Škola hry na altovou zobcovou flétnu. 1./2.*
- KVAPIL, Jan a ŠTASTNÁ, Hana: *Flautoškolka*.
- KVAPIL, Jan a KVAPILOVÁ, Eva: *Flautoškola 1/2/3*.
- STOJAN, Jaroslav: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 1./2. díl*.
- ŽILKA, Václav. *Veselé pískání – zdravé dýchání*.
- Nepoužívám žádnou z nich
- Používám jiné (prosím vypište):

Zjištěné výsledky:

V praxi používá *Základy techniky pro sopránovou/altovou zobcovou flétnu* Ladislava Daniela 33 respondentů, tedy 38,8 % z těch, kteří publikaci znají, *Školu hry na sopránovou/altovou zobcovou flétnu* Ladislava Daniela 57 respondentů, tedy 60 % z těch, kteří publikaci znají, *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami* Ivety Hlavaté 63 respondentů, tedy 71,5 % z těch, kteří publikaci znají, *Školu hry na altovou zobcovou flétnu* Miloslava Klementa 38 respondentů, tedy 45,7 % z těch, kteří publikaci znají, *Flautoškolku* Jana Kvapila a Hany Šťastné 26 respondentů, tedy 38,2 % z těch, kteří publikaci znají, *Flautoškolu* manželů Kvapilových 83 respondentů, tedy 89,2 % z těch, kteří publikaci znají, *Školu hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky* Jaroslava Stojana 4 respondenti, tedy 17,4 % z těch, kteří publikaci znají a publikaci *Veselé pískání – zdravé dýchání* Václava Žilky používá 9 respondentů, tedy 16,4 % z těch, kteří publikaci znají. Odpověď „Neznám žádnou z nich“ uvedl 1 respondent a „jiné“ publikace vypsalo 18 respondentů. V položce „jiné“ respondenti uvedli následující publikace: Hana Řezábková: *Hraj si a maluj*⁵⁸, Miloslav Klement: *Základy*

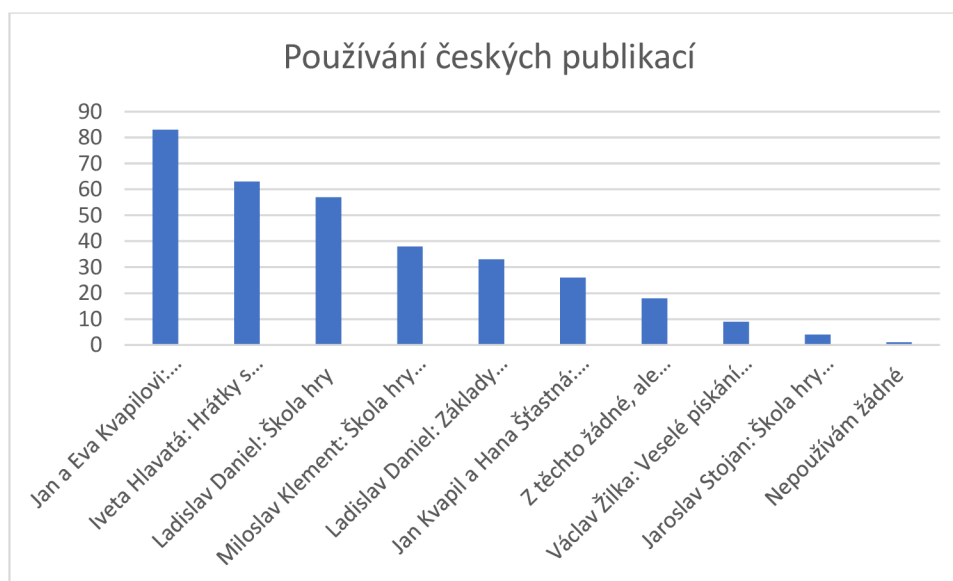
⁵⁸ ŘEZÁBKOVÁ, Hana: *Hraj si a maluj*. Cheb: G+W, 2019.

*hry na sopránovou zobcovou flétnu*⁵⁹, Jan Olejník: *Etudy pro sopránovou zobcovou flétnu na motivy lidových písní*⁶⁰, Jaromír Novotný: *Etudy Popletudy*⁶¹, Monika Devátá: *Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem*⁶², František Malotín: *První doteky*⁶³, ale také autorské dílo jednoho respondenta.

Komentář autorky:

Mezi otázkami č. 8 a 10 je souvislost, protože se jedná o otázky se stejnými možnostmi, ale jiným zněním vlastní otázky. Množina respondentů, kteří danou publikaci používají v praxi, musí zároveň spadat do množiny respondentů, kteří publikaci znají. Můžeme proto vypočítat, kolik procent z respondentů znajících publikaci, ji ve skutečnosti i používá. Nejpoužívanější publikací se stala *Flautoškolka* Jana Kvapila a Hany Šťastné, která má zároveň největší procentuální zastoupení mezi respondenty, kteří publikaci znají. Zároveň se jedná o publikaci určenou pro úplné začátečníky, tedy děti ještě předškolního věku, takže je možné, že velké množství respondentů se věnuje právě výuce menších dětí, ale nemusí to být pravidlem. Nejméně používanou publikací je *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky* Jaroslava Stojana a publikací s nejmenším procentuálním zastoupením v množině respondentů, kteří publikaci znají, je *Veselé pískání – zdravé dýchání* Václava Žilky.

Graf:

Obrázek 8: Používání českých publikací v praxi

⁵⁹ KLEMENT, Miloslav: *Základy hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: Editio Supraphon, 1985.

⁶⁰ OLEJNÍK, Jan: *Etudy pro sopránovou zobcovou flétnu na motivy lidových písní*. Kladno: Vladimír Beneš, 2000.

⁶¹ NOVOTNÝ, Jaromír: *Etudy Popletudy*. Praha: Amos editio, 2018.

⁶² DEVÁTÁ, Monika: *Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem*. Brno: CPress, 2018.

⁶³ MALOTÍN, František: *První doteky*. Praha: Editio Bärenreiter, 2005.

1.3.2.1.11 Otázka č. 11

Otázka:

Které následující zahraniční publikace k výuce hry na zobcovou flétnu běžně využíváte v praxi?

Pokyny pro respondenty:

Vyberte prosím všechny metodiky, které používáte pravidelně a vračíte se k nim.

Možnosti:

- BOEKE, Kees: *The Complete Articulator*.
- HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu. Díl 1.*
- HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu. Díl 2.*
- HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player. Vol. 3.*
- HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 1: Finger and Tongue Technique.*
- HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 2: Breathing and sound.*
- HOTTETERRE, Jacques: *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboje.*
- SPANHOVE, Bart. *De blokfluitmuziek van Frans Geysen.*
- SPANHOVE, Bart. *The Finishing Touch of Ensemble Playing.*
- SPANHOVE, Bart. *The Finishing Touch to Practising: Pathway to Perfection (not just) on the Recorder.*
- STAEPS, Hans Ulrich: *Das Tägliche Pensum.*
- TROMLITZ, Johann George: *Ausführlicher und gründlicher Unterricht die Flöte zu spielen.*
- QUANTZ, Johann Joachim: *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu.*
- ZIMMERMANN, Manfredo: *Die Altblockflöte 1/2.*
- Nepoužívám žádnou z nich
- Používám jiné (prosím vypište):

Zjištěné výsledky:

V praxi používá publikaci *The Complete Articulator* Keese Boekeho 11 respondentů, tedy 42,3 % z těch, kteří publikaci znají, *Techniku hry na zobcovou flétnu, 1. díl* Waltra van Hauweho 36 respondentů, tedy 59 % z těch, kteří publikaci znají, *Techniku hry na zobcovou flétnu, 2. díl* Waltra van Hauweho 28 respondentů, tedy 52,8 % z těch, kteří publikaci znají, *The Modern Recorder Player, Vol. 3.* Waltra van Hauweho 12 respondentů, tedy 31,6 % z těch,

kteří o publikaci ví, *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 1: Finger and Tongue Technique* Gudrun Heyens 9 respondentů, tedy 40,9 % z těch, kteří publikaci znají, *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 2: Breathing and sound* Gudrun Heyens 7 respondentů, tedy 41,1 % z těch, kteří publikaci znají, *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboj* Jacques Hotteterra 19 respondentů, tedy 35,8 % z těch, kteří publikaci znají, *De blokfluitmuziek van Frans Geysen* Barta Spanhova 2 respondenti, tedy 40 % z těch, kteří publikaci znají, *The Finishing Touch of Ensemble Playing* Barta Spanhova 8 respondentů, tedy 44,4 % z těch, kteří publikaci znají, *The Finishing Touch to Practising: Pathway to Perfection (not just) on the Recorder* Barta Spanhova 6 respondentů, tedy 42,9 % z těch, kteří publikaci znají, *Das Tägliche Pensum* Hanse Ulricha Staepse 19 respondentů, tedy 54,3 % z těch, kteří publikaci znají, *Ausführlicher und gründlicher Unterricht die Flöte zu spielen* Johanna Georga Tromlitze 2 respondenti, tedy 25 % z těch, kteří publikaci znají, *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu* Johanna Joachima Quantze 19 respondentů, tedy 30,6 % z těch, kteří o publikaci vědí a *Die Altblockflöte* Manfreda Zimmermanna 58 respondentů, tedy 84,1 % z těch, kteří publikaci znají. Odpověď „neznám žádnou z nich“ uvedlo 26 respondentů a odpověď „používám jiné“ označilo 15 respondentů. Mezi jinými publikacemi se objevovali autoři Barbara Ertl: *Jede Menge Flötentöne!*⁶⁴, Daniel Hellbach: *BlockflötenBox*⁶⁵, Monika Devátá: *Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem*⁶⁶ a jeden respondent uvedl odpověď „namátkou co najdu a hodí se mi“.

Komentář autorky:

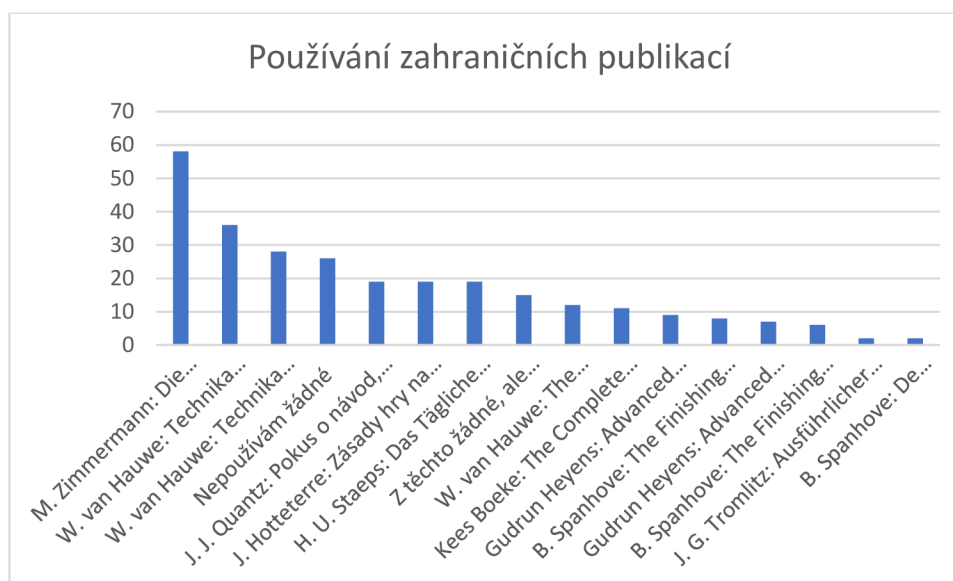
Opět můžeme srovnávat otázky č. 9 a 11, protože mají stejné možnosti, jen jiné znění otázky. Srovnání vyjadřujeme v procentuálním zastoupení množiny těch, kteří publikace používají v množině respondentů, kteří publikace znají. Nejpoužívanější zahraniční publikací je tedy *Die Altblockflöte* Manfreda Zimmermanna, která má zároveň největší procentuální zastoupení v množině respondentů, kteří publikaci znají. Publikace je určena pro altovou zobcovou flétnu, takže předpokládáme, že je používána při výuce mírně pokročilých hráčů. Nejméně používané publikace (se stejným počtem odpovědí) jsou *De blokfluitmuziek van Frans Geysen* Barta Spanhova a *Ausführlicher und gründlicher Unterricht die Flöte zu spielen* Johanna Georga Tromlitze, která je zároveň procentuálně nejméně zastoupena množině respondentů, kteří publikace znají.

⁶⁴ ERTL, Barbara: *Jede Menge Flötentöne!*. Holzschuh, 2013.

⁶⁵ HELLBACH, Daniel: *BlockflötenBox*. Acanthus-music, 2011.

⁶⁶ DEVÁTÁ, Monika: *Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem*. Brno: CPress, 2018.

Graf:

Obrázek 9: Používání zahraničních publikací v praxi

1.3.2.1.12 Otázka č. 12

Otázka:

Které oblasti nejčastěji pomocí českých i zahraničních publikací k výuce hry na zobcovou flétnu s žáky řešíte?

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu nebo více odpovědí

Možnosti:

- Držení flétny
- Postoj těla
- Prstová technika
- Zvuk
- Dech
- Artikulace
- Stupnice
- Zdobení
- Jiné...

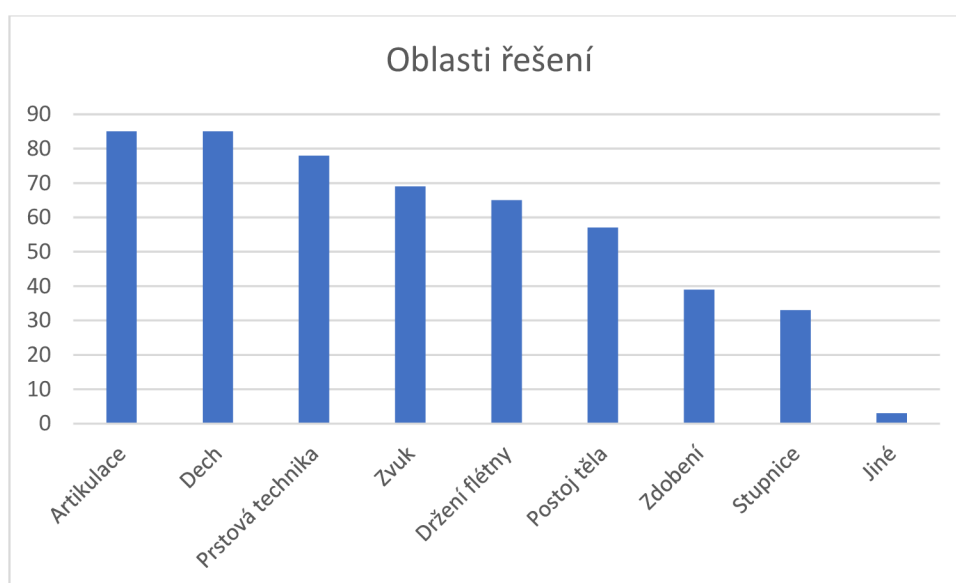
Zjištěné výsledky:

Ukázalo se, že držení flétny řeší s žáky pomocí publikací 65 respondentů, celkový postoj těla 57 dotázaných, zvuk 69 respondentů, dech 85 dotázaných, artikulaci 85 respondentů, stupnice 33 dotázaných, zdobení 39 respondentů a jiné oblasti 3 dotázaných. Mezi jinými oblastmi respondenti uvádí improvizaci a komplexně vše, co se týká hry na zobcovou flétnu.

Komentář autorky:

V této otázce už neřešíme, zda používá pedagog publikace české, nebo zahraniční, protože povaha otázky toto rozdělení nepotřebuje. Různí hráči mívají specifické potíže při hraní, takže pedagog zvolí publikaci podle charakteru problémů a nás momentálně zajímají právě oblasti, které dělají hráčům největší potíže. Podle výsledků jsou nejproblémovějšími oblastmi dech a artikulace. Naopak nejméně pedagogové řeší pomocí publikací stupnice, což může být způsobeno tím, že se stupnice často hrají z paměti a pedagog může s hráčem kreativně tvořit variace, které v jejich nácviku pomohou.

Graf:

Obrázek 10: Oblasti, které řeší respondenti pomocí publikací

1.3.2.1.13 Otázka č. 13

Otázka: Jak pokročilí jsou žáci, u kterých publikace k výuce hry na zobcovou flétnu používáte?

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu nebo více odpovědí

Možnosti:

- Začátečníci
- Mírně pokročilí
- Pokročilí
- Poloprofesionálové
- Profesionálové

Zjištěné výsledky:

Respondentů, kteří si ve výuce pomáhají s publikacemi, je u začátečníků 93, u mírně pokročilých 86, u pokročilých 55, u poloprofesionálů 11 a u profesionálů pouze 2.

Komentář autorky:

U možností této otázky mohou být odpovědi zkreslené, jelikož je na každém respondentovi, aby posoudil pokročilost svých žáků. Začátečníci jsou ještě celkem přesnou kategorií a zároveň získali nejvíce odpovědí. Dál má počet odpovědí klesající tendenci souběžně s pokročilostí žáků. Z toho můžeme usuzovat, že většina respondentů se setkává se začátečníky, poté s mírně pokročilými a pokročilé žáky už má jen skoro polovina respondentů. Zároveň povaha otázky umožňuje respondentovi označení více odpovědí, protože daný pedagog se může věnovat jak úplným začátečníkům, tak třeba poloprofesionálům, nebo klidně všem kategoriím.

Graf:

Obrázek 11: Pokročilost žáků

1.3.2.1.14 Otázka č. 14

Otázka: Z jakých zdrojů jste se k českým publikacím k výuce hry na zobcovou flétnu dostali?

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu nebo více odpovědí

Možnosti:

- Od vyučujícího (během vlastního studia)
- Od kolegů
- Z kurzů
- Z kamenných obchodů
- Z e-shopů
- Z internetu (např. z webových stránek různých hráčů)
- Ze zdrojů literatury jiných metodik
- Jinde...

Zjištěné výsledky:

České publikace získalo od vyučujícího (během vlastního studia) 62 respondentů, od kolegů pak 64 respondentů a z kurzů 67 respondentů. V kamenných obchodech nakupuje publikace 26 respondentů, z e-shopů 35 respondentů, inspirací z internetu 26 respondentů, ze zdrojů literatury jiných metodik 15 respondentů a nikdo neuvedl jiné zdroje.

Komentář autorky:

V otázce řešíme, z jakých zdrojů respondenti získávají české publikace. Každý pedagog měl jako student jiné zázemí, od čehož se odvíjí i čerpání materiálů. Nejvíce publikací respondenti získávají z kurzů, ale jen o něco méně respondentů získává od kolegů či od vyučujícího ještě za svého studia. Naopak nejméně se publikacemi inspirují respondenti ze zdrojů literatury jiných publikací.

Graf:

Obrázek 12: Zdroje, odkud respondenti čerpají české publikace

1.3.2.1.15 Otázka č. 15

Otázka:

Z jakých zdrojů jste se k zahraničním publikacím k výuce hry na zobcovou flétnu dostali?

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu nebo více odpovědí

Možnosti:

- Od vyučujícího (během vlastního studia)
- Od kolegů
- Z kurzů
- Z kamenných obchodů
- Z e-shopů
- Z internetu (např. z webových stránek různých hráčů)

- Ze zdrojů literatury jiných metodik
- Jinde...

Zjištěné výsledky:

Zahraniční publikace získává 44 respondentů od svého vyučujícího, 49 od kolegů, 51 z kurzů, 7 kamenných obchodů, 29 z e-shopů, 20 z internetu (např. z webových stránek různých hráčů), 11 ze zdrojů literatury jiných metodik a 3 respondenti „jinde“. Co se týče jiných zdrojů, 1 respondent pole pouze proškrtl, 1 napsal, že o zahraničních publikacích neměl téměř žádné informace a 1 napsal, že používá zahraniční publikace, ale pouze přednesy, ne metodiky.

Komentář autorky:

Respondenti mohli opět vyplnit více odpovědí. Z výsledků vyplývá, že mají respondenti celkově více českých publikací. Největším zdrojem jsou opět kurzy, nejméně publikací nakupují v kamenných obchodech.

Graf:

Obrázek 13: Zdroje, ze kterých respondenti čerpají zahraniční publikace

1.3.2.1.16 Otázka č. 16

Otázka: Je pro vás bariérou cizí jazyk zahraničních publikací k výuce hry na zobcovou flétnu?

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu odpověď

Možnosti:

- Ano, používám zásadně česky psanou literaturu
- Ano, ale používám i literaturu v anglickém jazyce
- Ano, ale používám i literaturu v německém jazyce
- Ano, ale používám i literaturu v jiných jazycích
- Mám pouze částečnou bariéru, co potřebuji, přeložím si
- Nemám problém se zahraniční literaturou, využívám cokoliv
- Jiná...

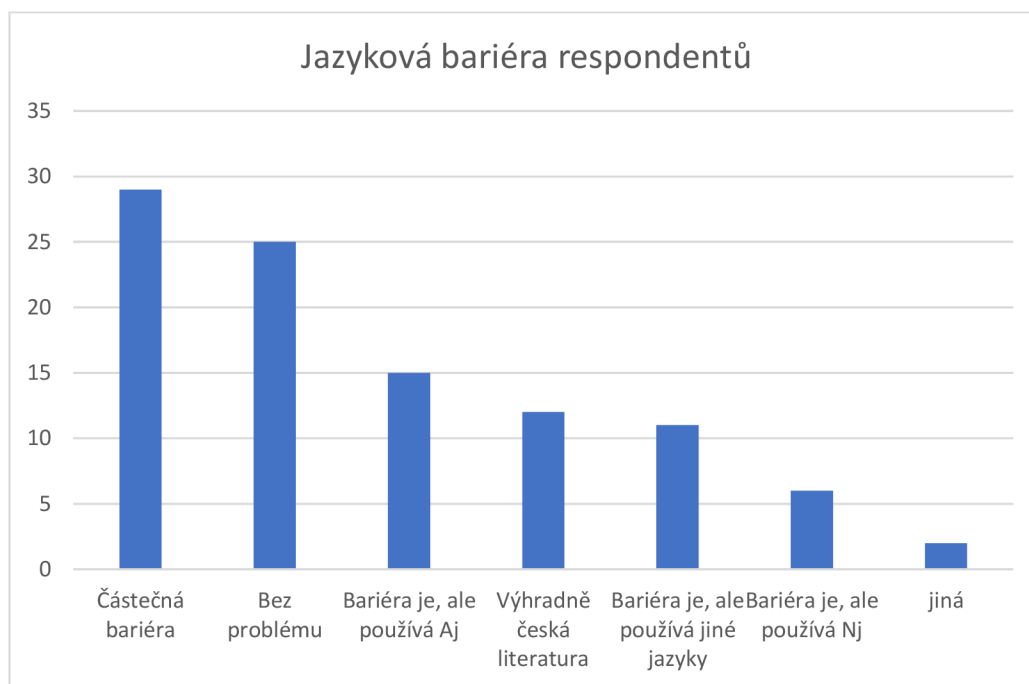
Zjištěné výsledky:

Z výsledků můžeme vyčíst, že 12 respondentů má jazykovou bariéru a používají pouze česky psanou literaturu, 15 respondentů sice má jazykovou bariéru, ale používají i literaturu v anglickém jazyce, 6 respondentů má jazykovou bariéru, ale používají literaturu v německém jazyce, 11 respondentů má jazykovou bariéru, ale používají i literaturu v jiných jazycích, 29 respondentů má částečnou jazykovou bariéru, ale co potřebují si přeloží, a 25 respondentů nemá problém se zahraniční literaturou a využívají tedy cokoliv. „Jiné“ možnosti vyplnili 2 respondenti – 1 respondent uvedl, že nemá problém s anglickou literaturou a u německé si přeloží, co potřebuje, a 1 respondent uvedl, že se zahraniční literaturou nemá problém, ale nemá s ní zkušenosti.

Komentář autorky:

Z výsledků už můžeme říct, že respondenti používají spíše českou literaturu, což může mít několik důvodů. Jedním z nich je jazyková bariéra. Každý nemá potřebnou znalost cizího jazyka, takže i při vyučování může upřednostňovat české publikace před zahraničními, protože je to pro něj jednodušší. Někteří cizí jazyky ovládají, ale jen některé, jiní nemají problém s žádným cizím jazykem. Nejvíce respondentů označilo možnost, že mají částečnou jazykovou bariéru, ale danou část si dokážou přeložit. Naopak nejméně respondentů označilo možnost, že jazykovou bariéru mají, ale používají německé publikace.

Graf:

Obrázek 14: Jazyková bariéra respondentů

1.3.2.1.17 Otázka č. 17

Otázka:

K některým publikacím k výuce hry na zobcovou flétnu existují překlady vytvořené mimo jiné v rámci kvalifikačních prací studentů vysokých a vyšších odborných škol. Využíváte je?

Pokyny pro respondenty: Vyberte jednu odpověď

Možnosti:

- Používám zásadně jen originální literaturu
- Ne, nevím o nich
- Vím o nich, ale nevyužívám je
- Ano, některé práce už jsem viděl/a
- Ano, využívám všechny, o kterých vím
- Jiná...

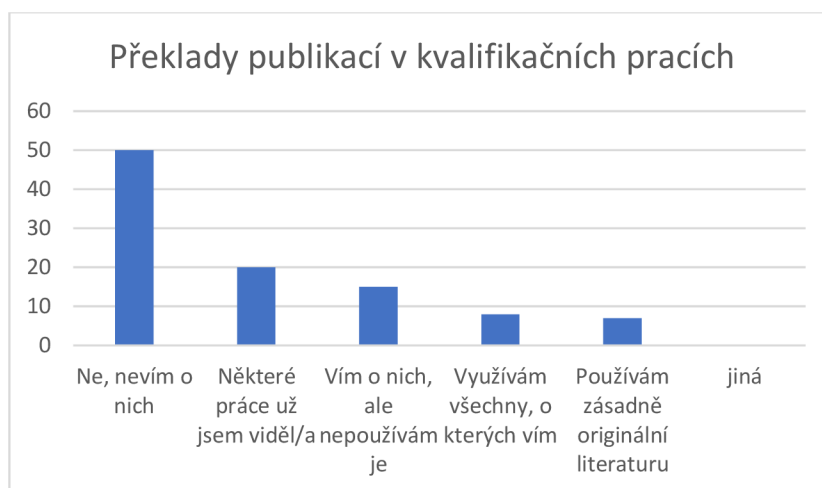
Zjištěné výsledky:

Možnost používání zásadně jen originální literatury označilo 7 respondentů, o překladech publikací vůbec nevědělo 50 respondentů, 15 respondentů o nich ví, ale nevyužívá je, 20 respondentů už se s takovými pracemi setkalo a 8 respondentů využívá všechny, o kterých ví. Odpověď jinou nevyplnil nikdo.

Komentář autorky:

Jednou z možností, jak se dostat k zahraničním publikacím, je přes kvalifikační práce studentů, kteří publikace překládali, případně srovnávali. V této otázce se zaměřujeme na to, zda vůbec respondenti vědí o této možnosti, případně zda ji využívají. Z výsledků je patrné, že polovina respondentů vůbec o překladech publikací neví, což je zároveň nejčtenější odpovědí. Naopak nejméně respondentů označilo možnost, že používají pouze originální literaturu.

Graf:

Obrázek 15: Překlady publikací v rámci kvalifikačních prací a povědomí respondentů o nich

1.3.2.1.18 Otázka č. 18

Otázka: Budu ráda za jakýkoliv komentář k danému tématu

Pokyny pro respondenty: Napište jedno nebo více slov

Zjištěné výsledky:

Otázka byla nepovinná, takže se 71 respondentů nijak nevyjádřilo a 29 respondentů ano. Odpovědi 10 respondentů byly o přání úspěchů, 4 respondenti vznesli nějaký dotaz, který jsme dořešili cestou e-mailu, 2 doporučovali literaturu a 1 se pouze rozloučil. 12 odpovědí bylo specifických, a proto jsou uvedeny níže.

- *Zobcovou flétmu považuji za super nástroj, skvělý pro rozvíjení hudebnosti nejen ve hře sólové, ale i ansámblové. I když vyučuji flétmu příčnou, jsem velký fanda zobcové flétny.*
- *Existují také youtube kanály profesionálů (např. Sarah Jeffery apod.), kteří mají také metodická videa, jak hrát na zobcovou flétmu. Myslím si, že by stálo za úvahu je brát v potaz, jakožto relevantní zdroj informací v 21. století.*
- *Podle mého názoru by výuku na zobcovou flétmu, zvláště u vyspělejších žáků, vyučovat pedagogové, kteří mají vyšší erudici znalostí ve hře na tento nástroj. Samozřejmě v prvotní době výuky je možné obsáhnout základy, ale později již by měl vyučovat jen učitel s odborným vzděláním hry na zobcovou flétmu.*
- *Úroveň výuky se za poslední roky hodně zvýšila i díky zajímavým tématům prací, jako máte Vy. Díky*
- *Věnuji se výuce zobcové flétny jen jako přípravného nástroje. Na dechové nástroje jako je např. klarinet, hoboj, saxofon apod. mohou žáci hrát později než v 1. třídě ZŠ. Proto je беру na zob. flétmu. Mé znalosti hry na tento nástroj jsou omezeny na nižší úroveň, než u klarinetu a fagotu, a proto když se žák chce věnovat jen zob. flétnám a má předpoklady stát se profesionálním hudebníkem, předám tohoto žáka jinému učiteli (specialistovi).*
- *Ve své práci jsem psala o učebnicích pro výuku zobcové flétny. Byla jsem šťastná, že základem jsou Flautoškoly, že se flétna velmi posunula.*
- *Pokud to je možné, využívám výuku hry na zobcovou flétmu jen dočasně. Žáky se snažím motivovat k výuce hry na žesťové hudební nástroje.*
- *Důležitější než všechny možné literatury je přístup učitele, ochota žáků se vzdělávat, pochopení a podpora rodičů a hlavně TALENT – ten žádnou metodikou nenahradíte!*
- *Je důležité čerpat z jakýchkoliv pramenů a dozvídat se neustále něco nového. Používat i starší literaturu a s rozumem na současnost využívat.*
- *Každý by měl učit podle sebe. Co je mu blízké nejlépe naučí.*

- *Těší mě, že máme tak široké možnosti, že je zájem o rozvoj a vůbec o předmět zobcové flétny. Děkuji za Vaši práci, ve které se tématu metodik pro výuku tohoto krásného nástroje věnujete.*
- *V současné době již mnoho žáků na zobcovou flétnu nemám, takže se aktuálně dalšímu rozšiřování nevěnuji. Pomohla mi hodně Flautoškola. Před lety jsem chodil také na soukromé lekce zobcové flétny, abych měl alespoň nějaké základy, když už ji vyučuji.*

Komentář autorky:

Poslední otázka měla sloužit pro respondenty jako prostor k vlastnímu vyjádření. Ačkoliv se jedná o otázku, která by pro výzkum nemusela být důležitá, našlo se několik komentářů, které byly podnětné. Ukázky⁶⁷ v této práci pochází od 12 respondentů (41,4 % z 29 respondentů, kteří otázku využili), dalších 10 respondentů (34,5 %) využilo otázku pro přání úspěšné práce a studia, 4 respondenti (13,8 %) vznesli dotazy, které jsme vykomunikovali pomocí e-mailů, 2 respondenti (6,9 %) v otázce doporučovali literaturu a 1 respondent (3,4 %) se pouze rozloučil.

1.3.3 Závěr

Odkaz dotazníku navštívilo 228 lidí, ale vyplnilo ho pouze 100 respondentů, takže návratnost byla 43,8 %. Zajímavá je i statistika délky vyplňování dotazníku, který 2–5 minut vyplňovalo 13 respondentů, 5–10 minut 62 respondentů a časové rozmezí 10–30 minut potřebovalo 25 respondentů. Můžeme sledovat vztah mezi hlavními nástroji a pohlavím respondentů, protože dle výzkumu pouze 3 respondenti, jejichž nástrojem byla zobcová flétna, jsou muži. Zbylých 28 respondentů jsou ženy.

Otázky dotazníku mají různou vypovídací hodnotu. Jak již bylo řečeno, mezi respondenty je nepoměr mezi muži a ženami. Z hlediska věku jsme nasbírali ideální rozptyl 51 let mezi věkem nejmladšího (20 let) a nejstaršího (71 let) respondenta, tedy celý rozptyl produktivního věku. Pro výpočty závislostí ale použijeme údaj délky praxe, protože máme ucelnější skupiny, se kterými můžeme lépe pracovat. Další údaje, jako dosažené vzdělání respondentů, jejich hlavní nástroj, či na kterém stupni vzdělávání působí nám pomohou k představě o prostředí a podmínkách, za kterých respondenti svou činnost vykonávají. Vzdělání mají všichni ke svým činnostem dostatečné, což souvisí s otázkou na místa působení,

⁶⁷ Ukázky jsou přesným opisem odpovědí respondentů vyjmutých z výsledků dotazníku a kvůli zachování anonymity nemůžeme uvést konkrétní autory. Zachovány jsou i případné chyby.

ve které 93 respondentů uvedlo základní uměleckou školu. V otázce na hlavní nástroj se ukázalo, že 93 respondentů vyučuje/hraje na dechový nástroj, z toho 84 na dřevěný dechový nástroj a 9 na žesťový dechový nástroj. 7 respondentů má hlavní nástroj z jiné organologické skupiny.

Jako nejrozšířenější česká publikace se ukázala *Škola hry* Ladislava Daniela s počtem 95 hlasů a nejrozšířenější zahraniční publikace *Die Altblockflöte* Manfreda Zimmermanna s počtem 69 hlasů. Důležitější informací pro nás ale je, které publikace respondenti opravdu používají v praxi. Nejpoužívanější českou publikací je *Flautoškola* manželů Kvapilových s počtem 83 hlasů a nejpoužívanější zahraniční publikací je opět *Die Altblockflöte* Manfreda Zimmermanna s počtem 58 hlasů.

Při zjišťování závislosti počtu používaných publikací na délce praxe jsme zjistili několik skutečností. Průměrně používá nejvíce českých metodik skupina s praxí delší než 20 let (3,42 publikace na osobu), nejméně naopak skupina s praxí méně, než 2 roky (3 publikace na osobu). Zahraničních metodik používá nejvíce skupina s praxí 10–20 let (5,17 publikace na osobu) a nejméně opět skupina s praxí menší, než 2 roky (0,75 publikace na osobu). Celkově používá nejvíce publikací skupina s 10–20 lety praxe (8,34 publikací na osobu) a nejméně skupina s praxí menší, než 2 roky (3,75 publikace na osobu). U většiny respondentů obecně převažují české publikace, někteří dokonce nepoužívají žádnou zahraniční, ale zhruba desetina všech jedinců používá kolem 10 zahraničních publikací a menší počet českých. Jeden respondent nepoužívá dokonce žádnou českou publikaci, ostatní alespoň jednu používají.

Pokud se podíváme na závislost upřednostňování jazyka na vzdělání respondentů, zjistíme, že středoškolsky vzdělaní respondenti používají celkově nejméně publikací (4,22 na osobu) a z toho 74 % obsahují české publikace (3,11 na osobu) a 26 % zahraniční (1,11 na osobu). Skupina s vyšším odborným vzděláním používá průměrně 4,71 publikace na osobu, z toho obsahují 67 % české publikace (3,14 na osobu) a 33 % zahraniční publikace (1,57 na osobu). Vysokoškolsky vzdělaní pedagogové využívají průměrně 7,11 publikací na osobu, z toho 49 % obsahují české publikace (3,49 na osobu) a 51 % zahraniční publikace (3,62 na osobu). Můžeme tedy obecně konstatovat, že dosažené vzdělání ovlivňuje nejen množství publikací, které respondenti používají, ale také jazyk. Protože většina českých publikací v nabídce je zaměřena spíše pro začátečníky a zahraniční pro pokročilé, může mít vliv na výběr publikací také využití v praxi a nezáleží tedy pouze jen na vzdělání.

Během výpočtů závislostí výše jsme srovnávali závislost výběru publikací podle hlavního nástroje, zejména pak rozdíl mezi zobcovou flétnou a příčnou flétnou, protože jsou tyto skupiny učitelů nejpočetnější, nicméně obě skupiny označily podobné publikace. U hráčů na příčné flétny se objevovaly samozřejmě publikace určené pro příčnou flétnu, které byly v nabídce, ale stejně tak je označovali i hráči na zobcovou flétnu a hráči na příčnou flétnu zase hojně označovali publikace ryze pro zobcové flétny, obě skupiny často velmi podobné, jako je *Škola hry* Ladislava Daniela, *Flautoškola* manželů Kvapilových a *Die Altblockflöte* Manfreda Zimmermanna.

Pomocí publikací respondenti nejčastěji řeší dech a artikulaci. Obě oblasti označilo 85 respondentů. 93 respondentů si publikacemi vypomáhá u začátečníků, poté počty odpovědí s rostoucí pokročilostí klesají. České i zahraniční publikace respondenti nejčastěji čerpají z kurzů.

České publikace jsou obecně rozšířenější než zahraniční, což může mít několik důvodů, jedním z nich je možná jazyková bariéra respondentů. Ukázalo se, že 29 respondentů má pouze částečnou bariéru a dalších 25 nemá s cizími jazyky problém vůbec, tudíž více než polovina respondentů nemá se zahraničními publikacemi problém a dalších několik zvládá zahraniční literaturu v konkrétním cizím jazyce. Pro ty, kteří jazykovou bariéru mají, existuje možnost nahlédnout do kvalifikačních prací, které se věnují překladu některých publikací. 50 respondentů ale o této možnosti vůbec nevěděla.

Celkově můžeme zhodnotit dotazníkové šetření jako úspěšné, jelikož jsme dosáhli dostatečného počtu odpovědí, velkého věkového rozptylu respondentů a jejich zaměření, a výsledků šetření, které byly popsány výše.

2 Advanced Recorder Technique Gudrun Heyens a The Modern Recorder Player Waltera van Hauweho – komparace významných metodických publikací ke hře na zobcovou flétnu

2.1 K autorům

Tato část bakalářské práce se zabývá komparací metodik dvou dílů *Advanced Recorder Technique*⁶⁸ německé flétnistky Gudrun Heyens a tří dílů publikace *The Modern Recorder Player*⁶⁹ holandského hráče na zobcovou flétnu Waltera van Hauweho. Metodiky obou autorů jsou určené spíše pro pokročilejší hráče a často jsou využívány ve vyšších ročnících druhého cyklu základního uměleckého vzdělávání a na konzervatořích.

2.1.1 Gudrun Heyens⁷⁰

Gudrun Heyens se narodila v roce 1950 a žije v Duisburgu. Studovala hru na zobcovou flétnu a housle v Kolíně nad Rýnem u Günthera Höllera a Franze-Josefa Maiera. Mezi lety 1973 až 1981 působila jako hráčka na zobcovou flétnu s Musica Antiqua Köln. Za život nahrála velké množství skladeb a má za sebou rozsáhlou mezinárodní koncertní činnost. Získala cenu s názvem German Record Prize za *Concerti per flauto* (DGG). Od roku 1984 do roku 2002 byla členkou Marais-Consort. V letech 1985–2015 působila jako profesorka zobcové flétny na Folkwang Universität der Künste v Essenu. Mezitím, v roce 1998 získala Deutscher Musikeditionspreis za publikaci *Spiel und Spaß mit der Blockflöte*⁷¹. V roce 2003 získala cenu města Duisburg za přínos hudební výchově. Mezi lety 2003 a 2008 působila jako viceprezidentka Folkwang Universität der Künste v Essenu a zároveň byla prezidentkou německé sekce European Recorder Teachers Association. Roku 2011 nastoupila na pozici vedoucí Institutu pro celoživotní vzdělávání na Folkwang Universität der Künste v Essenu, kterou vykonávala čtyři roky. Vedla kurzy kromě domovského Německa i v zahraničí.

⁶⁸ HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique*. Německo: Schott Music, 2005.

⁶⁹ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player*. Londýn: Schott Music, 1983/1987/1992.

⁷⁰ Informace o životopise čerpány z: <http://gudrunheyens.de/lebenslauf.html>.

⁷¹ Můžeme přeložit jako *Hra a zábava se zobcovou flétnou*.

Z publikací, které Gudrun Heyens napsala, musíme vyzdvihnout metodické sešity *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 1 – Finger and Tongue Technique* a *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 2 – Breathing and Sound*, které vydala jak v angličtině, tak ve své rodné němčině pod názvem *Blockflötentechnik intensiv – Wege zum künstlerischen, Spiel auf der Blockflöte – Band 1 – Finger und zungentechnik*⁷² a *Blockflötentechnik intensiv – Wege zum künstlerischen, Spiel auf der Blockflöte – Band 2 – Atem und Klang*⁷³. Kromě knih věnovaných hře na zobcovou flétnu napsala i prózu⁷⁴, například *Madrigal*⁷⁵, *Lieben*⁷⁶, *Scheitern*⁷⁷ a *Die Saite aus Stahl*⁷⁸.

2.1.2 Walter van Hauwe⁷⁹

Walter van Hauwe se narodil 16. ledna roku 1948 ve městě Delft, které leží v Nizozemsku. Studoval ve třídě světoznámého flétnisty Franse Brüggena na Královské konzervatoři v Haagu, kterou dokončil v roce 1969. Působil jako sólový i ansámblový hráč, a to nejen na zobcovou flétnu. Společně s Keesem Boekem založil v roce 1969 soubor s názvem Quadro Hotteterre a o deset let později soubor Little Consort s Toyohiko Satoh (loutna). Vystupoval mimo jiné s Gustavem Leonardtem, Nicolasem Harnoncourtem a Fransem Brüggem.

V roce 1971 založil společně s Fransem Brüggem a Keesem Boekem kontroverzní a experimentální soubor zobcových fléten s názvem Sour Cream. Během své umělecké praxe Hauwe objevil různé techniky a následně je shromáždil do tří dílů publikace *The Modern Recorder Player*, které byly publikovány mezi lety 1981 a 1985 nakladatelstvím Schott London a byly přeloženy do mnoha jazyků. Svými knihami poté inspiroval další hráče k tvorbě metodik pro zobcovou flétnu.

Díky krátké, ale intenzivní spolupráci s japonským hráčem na marimbu Keiko Abem a později s Maarten Altena Ensemble, specializovaným na současnou improvizovanou hudbu

⁷² HEYENS, Gudrun: *Blockflötentechnik intensiv*, Mohuč, 2001.

⁷³ HEYENS, Gudrun: *Blockflötentechnik intensiv*, Mohuč, 2001.

⁷⁴ Informace týkající se publikací Gudrun Heyens čerpány z: <http://gudrunheyens.de/veroeffentlichungen.html>.

⁷⁵ HEYENS, Gudrun: *Madrigal*. Duisburg, 2020.

⁷⁶ HEYENS, Gudrun: *Lieben*. Duisburg, 2019.

⁷⁷ HEYENS, Gudrun: *Scheitern*. Berlín, 2017.

⁷⁸ HEYENS, Gudrun: *Die Saite aus Stahl*, Berlín, 2017.

⁷⁹ Informace čerpány z: <https://www.waltervanhauwe.org/440881626>.

se silnými experimentálními jazzovými vlivy, našel van Hauwe zálibu v improvizaci. Hudebně spolupracoval také s divadelními soubory Hollandia a Veenfabriek.

Od roku 1972 byl profesorem hry na zobcovou flétnu na konzervatoři v Amsterdamu. V roce 1975 představuje svůj koncept studijního programu pro zobcové flétny, který přilákal studenty z celého světa. Nejen díky tomu získal v roce 2002 prestižní holandskou hudební cenu *Prins Bernhard* za dlouhodobý přínos pro hru na zobcovou flétnu, načež mu amsterdamská konzervatoř nabídla pozici the Head of Education Development.

Walter van Hauwe často hostuje v různých zemích jako lektor interpretačních dovedností pro různé styly hudby, zejména však pro soudobou a starou hudbu, a to nejen pro zobcové flétny. Kurzy vedl v USA, Evropě, Mexiku, Jižní Africe, Taiwanu, Jižní Koreji, Austrálii, Japonsku (mimo jiné společně s Nobuko Imai a Seiji Ozawou) a v mnoha dalších zemích.

V roce 1988 publikoval svůj *Catalogue of Contemporary Blockflute Music*⁸⁰ obsahující zhruba 6000 titulů od více než 2000 skladatelů ze 45 různých zemí. Později následoval *Catalogue of Historical Recorder Repertoire* obsahující 1900 titulů od 485 autorů.

Walter van Hauwe je autorem mnoha nahrávek. Některé si můžeme poslechnout prakticky ihned na jeho stránkách online, jiné najdeme na jeho CD, DVD a LP. Jediné DVD nese název *The Recorder Collection of Frans Brüggen*. Na osmnácti CD se podílel jako interpret⁸¹, na dalších devíti jako producent⁸².

Walter van Hauwe oficiálně ukončil spolupráci s konzervatoři v Amsterdamu v roce 2013, stále ale zůstává aktivním hráčem i učitelem.

⁸⁰ Dostupný online na: www.blokfluit.org.

⁸¹ Např. sólové CD *Ladder of escape 3* z roku 1988.

⁸² Např. CD *Lars Niederstrasser* z roku 2014.

2.2 Komparace *Advanced Recorder Technique* Gudrun Heyens a *The Modern Recorder Player* Waltera van Hauweho

V této kapitole budeme srovnávat publikace obou představených autorů. Jednotlivé oblasti, kterým se autoři ve svých dílech věnují, jsou rozděleny do podkapitol a u každé si představíme, ve kterém díle určité publikace se tématu autoři věnují. Pro grafickou představu jsme hlavní oblasti zadali do tabulky, kterou můžete vidět níže. Samozřejmě v některých případech nemusí být rozřazení jednoznačné, protože například trylek počítáme jako ozdobu, nicméně je potřeba mít pro ni osvojenou prstovou techniku a mnoho dalších témat se překrývá.

Oblast	The Modern Recorder Player 1. díl	The Modern Recorder Player 2. díl	The Modern Recorder Player 3. díl	Advanced Recorder Technique 1. díl	Advanced Recorder Technique 2. díl
Držení flétny	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne
Postoj těla	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne
Prstová technika	Ano	Ne	Ano	Ano	Ne
Zvuk	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano
Dech	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano
Artikulace	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne
Stupnice	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne
Zdobení	Ne	Ano	Ano	Ano	Ne

Obrázek 16: Tabulka zobrazující umístění oblastí v konkrétních publikacích

2.2.1 Držení flétny

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 1. díl⁸³

Tématu držení flétny se Walter van Hauwe věnuje v první kapitole, kterou rozděluje do čtyř podkapitol. V úvodu pomocí ilustrace popisuje postavení prstů při zakrývání otvorů a jejich očíslování. Následují podkapitoly věnující se pravé ruce, levé ruce, rtům a rozložení váhy nástroje. Ruce by měly být v přirozené poloze a uvolněné, na otvory by měl být vyvíjen minimální tlak. Levá ruka spočívá na vrchní polovině nástroje, nultým prstem je palec na zadní straně nástroje a zbytek prstů pokračuje v číslování 1-3. Pravá ruka je umístěna pod levou, číslování pokračuje od 4 do 7, palec funguje jako podpora váhy nástroje. Polohu prstů můžeme cvičit postupným otevíráním a zavíráním jednotlivých otvorů. Rty fungují při držení nástroje jako kotva. Měly by být uvolněné a zachovávat přirozenou polohu, zobec by měl ležet přesně na hranici mezi měkčí (vnitřní) a tvrdší (vnější) částí rtů. Váha nástroje je rozložena mezi spodní ret a pravý palec.

⁸³ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 1*. Londýn: Schott Music, 1984, s. 11–19.

Další díly publikace *The Modern Recorder Player* Waltra van Hauweho, ani publikace *Advanced Recorder Technique* Gudrun Heyens se tématu držení flétny nevěnují.

2.2.2 Postoj těla

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 1. díl⁸⁴

Postoj těla popisuje Walter van Hauwe hned první kapitole, která se věnuje držení flétny. Najdeme zde pouze drobné zmínky, a to v úvodu dané kapitoly. Hráč by měl mít uvolněné tělo v přirozené poloze. Pokud při hraní hráč sedí, měl by sedět na okraji židle, být v napřímené poloze s uvolněnými rameny, svalstvem hlavy a krku, lokty v přirozené poloze a chodidla by se měla dotýkat země. Ve stoje by měl hráč stát rovně a vyváženě, záda napřímená, ramena držet dole a hlavu držet rovně.

Další díly publikace *The Modern Recorder Player* Waltra van Hauweho, ani publikace *Advanced Recorder Technique* Gudrun Heyens se tématu postojě těla nevěnují.

2.2.3 Prstová technika

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 1. díl⁸⁵

Problematiku prstové techniky najdeme ve druhé kapitole, která se dělí na osm podkapitol. Základním pohybem prstů je pohyb nahoru a dolů, přičemž aktivním pohybem by mělo být zvedání prstů a pasivním pokládání. Pravou ruku má hráč často méně uvolněnou, protože má obtížnější zakrývání otvorů, proto i pohyb prstů bývá méně přesný. Problematičtějšími otvory jsou půldírky a otvor pro levý palec, který hráči umožňuje hrát oktávy. Prsty, které v daném momentě pouze leží, zastávají funkci vyvažování flétny. Na konci kapitoly je tabulka hmatů.

Obrázek 17: Cvičení na půldírky, str. 27, cv. č. 20

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 2. díl

Tento díl publikace se nezabývá tematikou prstové techniky.

⁸⁴ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 1*. Londýn: Schott Music, 1984, s. 10.

⁸⁵ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 1*. Londýn: Schott Music, 1984, s. 22–36.

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 3. díl⁸⁶

Prstové technice autor věnuje první kapitolu rozdělenou do osmi podkapitol. Zatímco první díl publikace rozebírá zejména úplné základy pohybu prstů, v tomto díle autor pokročil ke složitějším technikám. První technikou je glissando, které můžeme provádět pěti metodami – otáčením zápěstí (nejznámější), zvedáním prstů, otáčením nástroje, pohybem ruky nebo používáním palcového otvoru. Další technikou je iluze dynamiky, která se provádí ubráním množství vzduchu a jemným pohybem prstů – důsledkem je zachování intonace i při změně dynamiky. Další podkapitola obsahuje výčet alternativních hmatů, které využíváme buď při snaze o správnou intonaci, pokud základní hmat neladí, nebo při chtěné změně dynamiky, aby intonace zůstala stejná. V další podkapitole nás Walter van Hauwe seznamuje s posuvkami značícími mikrintervalu. Zcela běžně se používají půltóny, někdy i čtvrttóny, ale můžeme tóny rozdělit i po menších úsecích. Další podkapitolou je kombinace rychlého sledu netypických intervalů. Následující podkapitoly přiřadíme spíše pod *Zdobení*.

Obrázek 18: Cvičení na glissanda, str. 15, cv. 103⁸⁷

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 1. díl⁸⁸

Přímo prstová technika se objevuje v publikaci na dvou místech. Poprvé hned jako první kapitola, ve které najdeme cvičení na trylkování mezi celými tóny a půltóny v rozsahu celé altové zobcové flétny. Hned na další straně najdeme prázdnou notovou osnovu pro zápis vlastních trylků. Autorka popisuje trylkování jako jednu z technik rozcvičování. Proto je tato kapitola zařazena mezi prstovou technikou. Druhým místem je kapitola sedmá, ve které má hráč procvičovat virtuózní techniky ve všech tóninách. Zde se nachází pouze cvičení, mezi kterými najdeme střídání intervalu tercie a kvarty v rámci akordických tónů a rozložené akordy, vše v šestnáctinových hodnotách, ve směru nahoru i dolů.

⁸⁶ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player*, Volume 3. Londýn: Schott Music, 1992, s. 10–44.

⁸⁷ Cvičení bylo přepsáno pomocí programu MuseScore 3.

⁸⁸ HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder*, Volume 1 – Finger and Tongue Technique. Německo: Schott Music, 2005, s. 4–5, s. 42–55.

Obrázek 19: Cvičení v tónině d moll, str. 43⁸⁹

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 2. díl

Tento díl publikace se nezabývá tematikou prstové techniky.

2.2.4 Zvuk

První dva díly publikace *The Modern Recorder Player* se tématem zvuku nezabývají.

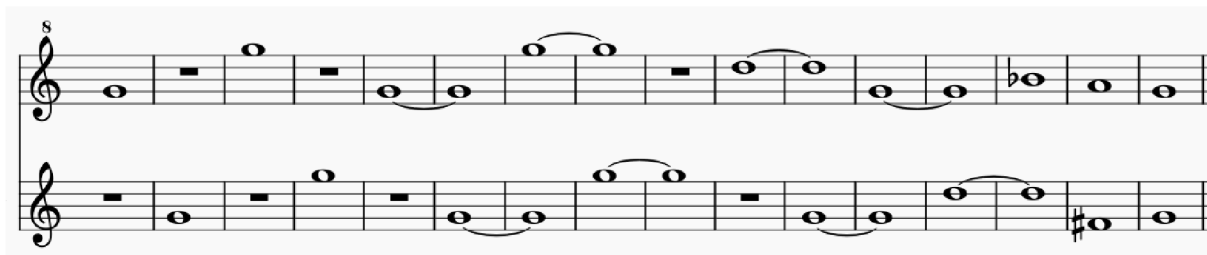
Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 3. díl⁹⁰

Práci se zvukem najdeme v publikaci ve třetí části, která se zabývá prací s brumendem. Neřeší sice samotný zvuk flétny, ale pomocí zapojení hlasu při hraní můžeme získat nový rozměr zvuku. Hráč si má brumendem zkusit zazpívat danou melodii, sledovat, co se děje, pokud při brumendu otevírá rty. Po takových cvičeních hráč vezme flétnu a zkouší nejprve opakovat hlasem stejné tóny, poté zpívat do flétny jiné tóny než hrát. V pokročilejším stádiu může zkusit rozlišovat konsonance a disonance mezi tóny hranými a zpívanými, zapojit artikulaci, případně střídát hru se zpěvem. Tuto techniku můžeme využít i v některých

⁸⁹ Cvičení bylo přepsáno pomocí programu MuseScore 3.

⁹⁰ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player*, Volume 3. Londýn: Schott Music, 1992, s. 64–72.

moderních skladbách, ve kterých můžeme zapojit i hlasové vibrato – na flétnu hrajeme určitý tón a přidáme zpěv, kterým můžeme pohybovat a imitovat vibrato.

Obrázek 20: Cvičení na souhru hry na zobcovou flétnu (1. řádek) a zpěvu (2. řádek), str. 68, cv. 125 (b)⁹¹

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 1. díl

Tento díl publikace se tematikou zvuku nezabývá.

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 2. díl⁹²

O zvuku píše autorka v sedmé kapitole. Hraní dlouhých not by mělo být součástí denní rutiny při cvičení na dřevěné dechové nástroje. Pravidelným cvičením pomohou hráči zvednout dechovou kapacitu, tvarovat jednotlivé tóny, správně intonovat. Dlouhý tón může hráč držet kolem svého středu, hrát nejprve ve forte a postupně ubírat, hrát nejprve piano a zesilovat, případně spojit cvičení tak, že nejprve půjde z forte do piano a zpět, nebo z piano do forte a zpět. Takových vln pak může dělat více a hýbat s amplitudou tónu. Pokud amplituda nedosahuje ani jednoho extrému, dostaneme se k běžně využívanému dechovému vibratu. S tím může hráč opět pracovat – hrát různě rychlé vlny, různě velké, případně kombinovat rychlost i velikost amplitudy. Speciálním druhem je krční vibrato, které je velmi rychlé a můžeme si ho přiblížit vyslovováním hi hi hi. Můžeme zkusit vibrato rytmizovat – hrát jeden tón a v určitém metru provést různý počet vln. Během přednesu pak využíváme vibrato na delších notách (viz obrázek 21 – vibrato na půlových notách).

Obrázek 21: Cvičení na dechové vibrato, str. 27, cv. 15⁹³

⁹¹ Cvičení bylo přepsáno pomocí programu MuseScore 3.

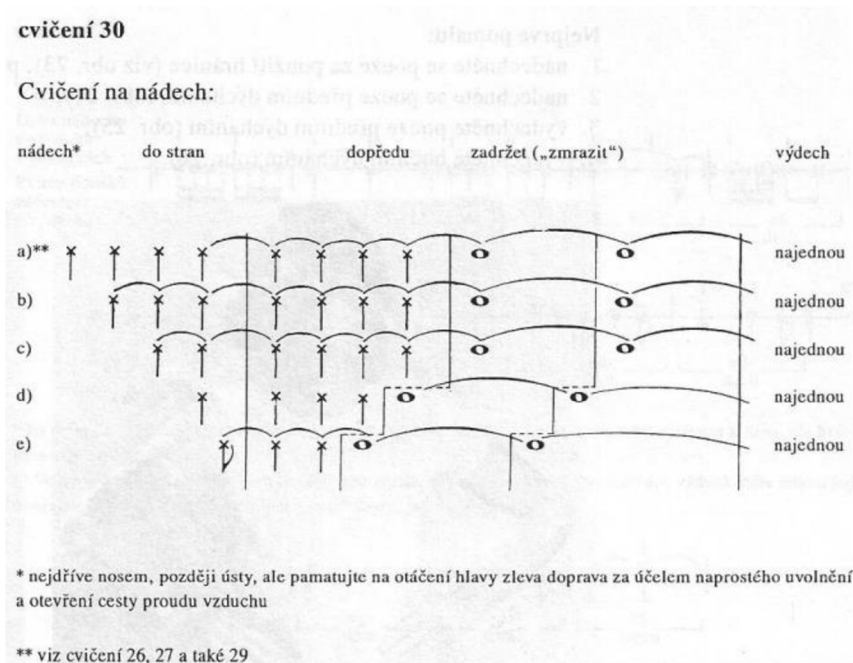
⁹² HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 2 – Breathing and Sound*. Německo: Schott Music, 2005, s. 20–28.

⁹³ Cvičení bylo přepsáno pomocí programu MuseScore 3.

2.2.5 Dech

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player, 1. díl*⁹⁴

Dýchání je věnována třetí kapitola publikace a tu dělí na další tři části – nádech, výdech a zadržetí dechu. Autor v kapitole popisuje úplné základy dýchání. Nádech může být svrchní (do vrchní části hrudníku) a spodní (spodní část plic, práce bránice). Důležitou funkci při dýchání zastává bránice, čehož si můžeme všimnout při lapání po dechu. Pro uvědomění si, kam nám vzduch jde, si můžeme lehnout a položit ruce na břicho, případně vestoje dát ruce v bok a sledovat proces dýchání. Vzduch nám tedy může jít do ramen, hrudníku, břicha, boků a zad. Výdech je pomyslně pasivní aktivita, ve které by mělo být tělo uvolněné, ale zároveň musí pracovat bránice, aby požadované množství vzduchu vypouštěla v určitý čas. Pro udržení dechu slouží správné hospodaření. Rty by měly proud vzduchu usměřňovat, nosními dírkami by neměl unikat. Vždy bychom měli vypouštět jen tolik vzduchu, kolik skutečně potřebujeme a nenadechovat se moc, protože pak svaly přejdou do křeče a s dechem nezvládají správně pracovat. Při hraní skladby se vždy nadechujeme v tempu skladby. S velmi rychlými nádechy pomohou svaly v pohotovostní poloze. Proudem vzduchu můžeme ovlivnit nejen sílu, ale také barvu a teplotu tónu. Velmi úzký rychlý proud bývá studený a ostrý, naopak uvolněné rty s teplým a širokým tónem pomohou k teplejší a jemnější barvě tónu.

Obrázek 22: Cvičení na nádech, str. 46, cv. 30⁹⁵

⁹⁴ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 1*. Londýn: Schott Music, 1984, s. 38–52.

⁹⁵ HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu (1. díl)*. Praha: WinGra s. r. o., 1999, s. 38.

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 2. díl

Tento díl publikace se tématikou dechu nezabývá.

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 3. díl⁹⁶

Autor se věnuje dechu ve druhé části publikace. Navazuje na první díl, ve kterém byly vysvětleny základy, a rozšiřuje je o nové poznatky. Walter van Hauwe připomíná, že musí mít hráč uvolněný krk za všech okolností a zároveň píše o zastavení zvuku pomocí přiklopení hrtanové příklopky, tedy zastavení proudu vzduchu, čehož si můžeme všimnout při vyslovení věty „What do you thing I do?“, konkrétně mezi G, které vyslovujeme jako K a I. Pomocí K ukončíme proudění vzduchu nejen jazykem, ale také přiklopením hrtanové příklopky, a I začínáme od znovu. Pokud zvládneme spolupráci tlaku vzduchu, práce hrtanové příklopky a ukončování jazykovými koncovkami, můžeme velmi ekonomicky nakládat s dechem. Další rozšíření poznatků píše autor o dechovém vibratu, které jen krátce zmíní. Pokud chceme, aby vibrato bylo hlasitější, musíme kromě práce krku (hrtanu) zapojit i dechové svaly, zejména bránici. V poslední podkapitole se autor věnuje cirkulárnímu dýchání. Jde o dýchání, kdy hráč vydechuje ústy (hraje) a zároveň se nadechuje nosem, takže teoreticky nepotřebuje žádné pauzy na nádech. Jedná se o velmi vzácnou dovednost, která hráčům usnadní život, protože mohou zahrát libovolný počet taktů bez potřeby se nadechnout. Tato dovednost se dá nacvičit například tak, že si vezmeme sklenici s vodou a brčko, nadechneme se nosem, pomalu vydechujeme brčkem do vody. Jazyk musíme mít dole, aby nebránil vzduchu a při dalším nádechu ho vždy jen rychle přiklopit a zase spustit.

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 1. díl

Tento díl publikace se tématikou dechu nezabývá.

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 2. díl⁹⁷

Díl je obecně zaměřen na dýchání a zvuk, takže tuto tematiku v nějakém smyslu obsahuje celá publikace. Pro hru na zobcovou flétnu bychom měli být fyzicky uvědoměli a vnitřně citliví. Pro práci s dechem musíme uvědoměle dýchat. Při různých aktivitách dýcháme různě. Je rozdíl, jestli sfoukáváme svíčky na dortu, chladíme si horký čaj, nebo jsme právě doběhli závod a vydýcháváme se. Musíme si uvědomit množství vzduchu, které v daný okamžik potřebujeme, tempo, jak rychle se nadechneme, jaký fyzický pocit v těle nám určitý nádech vyvolává a jaký má účinek. Jako další si musíme uvědomovat práci bránice v různých

⁹⁶ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player*, Volume 3. Londýn: Schott Music, 1992, s. 46–61.

⁹⁷ HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder*, Volume 2 – *Breathing and Sound*. Německo: Schott Music, 2005, s. 3–19, 29–47.

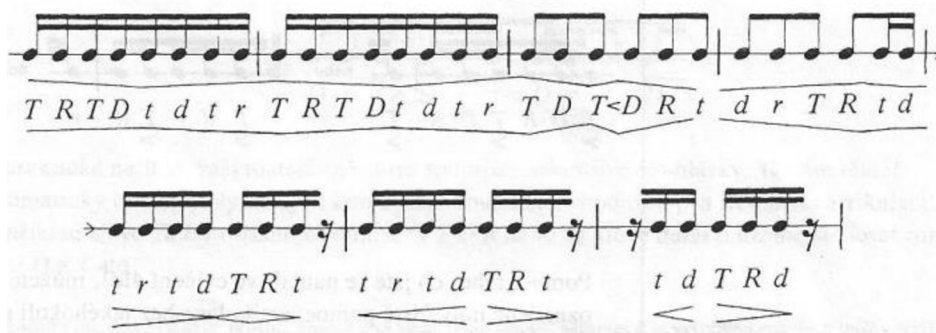
situacích, jako je leknutí nebo kašláni a poté se naučit její práci ovládat při hře na nástroj. Publikace obsahuje velké množství dechových cvičení bez nástroje i s nástrojem. Gudrun Heyens při nich pracuje s uvědoměním si správného pocitu při hraní – aby měl hráč správnou dechovou oporu. Následující kapitola publikace se věnuje zvuku a v této práci již byla zmíněna. Další kapitola je o frázování. Frází myslíme skupinku not, které k sobě patří, aby určité téma dávalo smysl. Na dechové nástroje potřebujeme pauzy na nádechy, které můžeme provést právě po skončení nějaké fráze, abychom ji nenarušovali. Koncem fráze může být kadence, pauza, změna sekvence, změna nálady nebo rytmu, opakování motivu nebo určitý počet taktů. Autorka ve zbytku publikace uvádí už jen notové příklady a jejich vhodné frázování.

2.2.6 Artikulace

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 1. díl⁹⁸

Artikulace je při hře na zobcovou flétnu velmi důležitá, protože bez jasné artikulace by byla hra nesrozumitelná a její zvláštnost spočívá v ovlivnění rodným jazykem hráče. Souhlásky rozlišujeme na jednoduché (*T*, *D*, *R*), dvojité (kombinace jednoduchých) a kombinace jedné jednoduché s krční souhláskou (*K* a *G*). *T* a *K* používáme pro tvrdé nasazení, *D* pro jemnější a *R* a *G* pro nejjemnější. Každá souhláska podněcuje různou polohu jazyka. Základní je však správné ukotvení jazyka, který se musí hýbat minimálně, aby mohla být artikulace rychlá. Pro správnou polohu jazyka stačí jednoduché cvičení. Dát stoličky k sobě, říct „čiiii“ a poté „dadadada“, během kterého by se měla hýbat pouze špička jazyka. Dvojitě nasazení *T* a *D* funguje tak, že *T* vyslovíme za zuby nahoře na patře a je přilepený větší plochou, zatímco u *D* malinko jazyk zasuneme a dotýká se jen špička jazyka. Souhlásky pak střídáme. Můžeme k nim přidat *R* jako třetí, měkčí souhlásku a vytvářet kombinace *T-R-D*, *D-T-R* apod. Tím dojde ke změkčení skupiny tónů. Můžeme také jednu souhlásku zdůraznit, aby byla přízvukná (*T-t-r*). Stejně tak můžeme přidat více samohlásek a střídát je. Pokud začneme tón nějakou z artikulací, je nutné ji taky ukončit, k čemuž použijeme stejné souhlásky. Tato situace je nejvíc patrná při hraní legata. Můžeme tedy zahrát tón na *T* a ukončit *d* (*Týýýýýýýýd*) a *d* je zároveň nejvhodnější souhláska pro ukončování tónu. Při staccatu naopak pouze přerušujeme proud vzduchu a tón ukončujeme přesně v okamžiku, kdy skončí artikulace začátku. Při přidání krčních souhlásek *K* a *G* můžeme vytvořit dvojité staccato *T-K* a jemnější *d-g*.

⁹⁸ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 1*. Londýn: Schott Music, 1984, s. 55–72.

Obrázek 23: Příklad práce s artikulací, str. 64⁹⁹

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 2. díl¹⁰⁰

Základy artikulace popisoval autor v předchozím dílu a plynule na ně navazuje také v této publikaci, kde se věnuje řešení nejčastějších problémů spojených s artikulací. Nejprve se zabývá tzv. „utajenou artikulací“, kterou používáme ve skladbách, kde je melodie důležitější než rytmus a plné artikulování by narušilo plynulost frází. Pokud potřebujeme v takové situaci artikulovat z důvodu nasazení, použijeme měkké *r*. Artikulace je při hře na zobcovou flétnu velmi důležitý výrazový prostředek. V určitých skladbách se důrazy v artikulaci odvíjí například podle basové linie, pokud se v melodii objevuje sled rychlých not a všechny by neměly být stejně důležité. V takovém případě notu, kterou chceme zdůraznit (většinou první doba), zahrajeme tvrdší artikulací a ostatní jemnější. Při hraní se musíme vypořádat s některými problémy související s artikulací, která má vliv například na ladění – ostré nasazení posune tón výše. Echo naznačíme pomocí zkrácení not v opakované části pomocí ostřejší artikulace. Silnější dynamiku artikulujeme pomocí silného *R*, slabší pomocí rychlého *d*, *r* a použít můžeme i vibrato. Pokud potřebujeme používat rychlé *T-K*, můžeme si představit vyslovování *Tak* (*Tak/kaT/Tak/kaT*). Walter van Hauwe také zmiňuje způsoby artikulace ve staré hudbě, a to nasazení *inégale* a *Lerre-lerre/Diddle-diddle*. *Inégale* je způsob nasazení, při kterém jednu notu hrajeme delší, případně silnější než druhou, efektu dosáhneme při představě hry líně a při použití artikulace *d-r*. Nasazení *Lerre-lerre* používal Sylvestro Ganassi v publikaci *Opera Intitulata Fontegara*¹⁰¹, *Diddle-diddle* Johann Joachim Quantz v publikaci *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu*¹⁰². Podobným slovním spojením je například *Little Italy* a vždy se jedná pouze o pomůcku pro dvojitě nasazení jazyka, při kterém špička jazyka kopíruje schéma ↓↑↓↑↓. Autor se věnuje ještě přetečkovanému rytmu, který najdeme převážně ve francouzské hudbě,

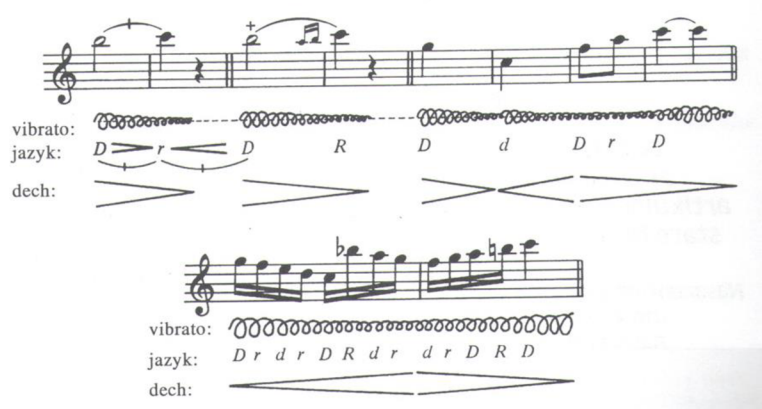
⁹⁹ HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu (1. díl)*. Praha: WinGra s. r. o., 1999, s. 64.

¹⁰⁰ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 2*. Londýn: Schott Music, 1987, s. 78–100.

¹⁰¹ GANASSI, Sylvestro: *Opera Intitulata Fontegara*. Benátky, 1535.

¹⁰² QUANTZ, Johann Joachim: *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu*. Praha: Edition Supraphon, 1990, originální vydání Berlín 1752.

a artikulaci na různé typy zobcových fléten. Jak Hauwe upozorňuje, za rychlé flétny, které zároveň vyžadují jemnější nasazení, považujeme nástroje menších rozměrů (sopraninová, sopranová, altová). Pomalými flétnami z hlediska artikulace jsou flétny větších rozměrů (tenorová, basová, subbasová), jejichž spotřeba vzduchu omezuje možnosti jazyka. Zcela specifické jsou nástroje vyráběné jako kopie renesančních fléten, jelikož mají široké vrtání, které je důvodem pro větší spotřebu vzduchu, zároveň jsou ale v artikulaci rychlé.

Obrázek 24: Příklad artikulace zdůrazněné pomocí vibrata a intenzity dechu, str. 95¹⁰³

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 3. díl¹⁰⁴

Artikulaci se věnuje čtvrtá kapitola a opět navazuje na předchozí díly. Doteď jsme znali pouze souhlásky *T, D, R, K* a *G*. Walter van Hauwe zde zmiňuje využití i *P, F, M, N, S, V, W* a další efekty, se kterými dosud nepracoval. Hned na úvod popisuje využití tzv. třepotajícího se jazyka na příkladech skupinek *TDou, Tdou, tDou*, případně *Tdoudoudou, Ddoudoudou, Hdoudoudou* a kombinace s jinými souhláskami *Budou, Pdou, Fdou* atd. Další ukázkou možné artikulace je *MEdedeKEN*, případně *BEdedeKEN, FEdedeKEN* a *PEdedeKEN*. Podobnými prvky můžeme tvořit libovolné množství kombinací, které použijeme pro artikulaci.

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 1. díl¹⁰⁵

Artikulace se týká hned druhá kapitola. Jedná se o řeč flétny, kterou můžeme hru obohatit. Autorka popisuje jednotlivé způsoby artikulace, jako je legato, staccato, non-legato a portato. Legatem jsou spojené všechny noty a jsou hrané bez pomoci jazyka. Staccato znamená, že má hráč zahrát noty co nejkratší, ale mohou být odlehčené, nebo naopak zatěžkané, podle charakteru hudby. V non-legatu jsou noty dlouhé a jazyk vždy přeruší proud vzduchu

¹⁰³ HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu (2. díl)*. Praha: WinGra s. r. o., 2001, s. 95.

¹⁰⁴ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 3*. Londýn: Schott Music, 1992, s.74–82.

¹⁰⁵ HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 1 – Finger and Tongue Technique*. Německo: Schott Music, 2005, s. 6, 36–41.

před novou notou, ale může být mezi jednotlivými notami různě dlouhá pauza, podle charakteru hudby, takže do flétny vyslovujeme *doot-doot* (ukončené tóny), nebo *doo-doo* (neukončené tóny). Portato znamená, že je nota ukončovaná před následující notou a pomoci může představa legata, při kterém ale tóny ukončujeme. Pokračování o artikulaci najdeme v šesté kapitole, která se zabývá dvojitým jazykem. Autorka uvádí několik možností provádění dvojitého jazyka, a to včetně artikulací skupin slabik zmiňovaných v historických traktátech. Jedná se o artikulaci *Le-re*, *Te-re*, *Te-ke*, *De-re*, kterou užíval Sylvestro Ganassi ve svém traktátu *Opera Intitulata Fontegara*¹⁰⁶, artikulaci *Tu-ru*, kterou najdeme v publikaci Jacquese Martina Hotteterra *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboj*¹⁰⁷ a artikulace *Ti-ri* a *did'll*, které užíval Johann Joachim Quantz v publikaci *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu*¹⁰⁸. Základem artikulace dvojitého jazyka je střídání polohy jazyka podle různých souhlásek. Gudrun Heyens uvádí artikulaci *di-ge*, kterou následně používá v notových příkladech a cvičeních.

Obrázek 25: Aplikace dvojitého jazyka, str. 38¹⁰⁹

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 2. díl

Tento díl publikace se tematikou artikulace nezabývá.

2.2.7 Stupnice

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 1. díl

Tento díl publikace se stupnicím nevěnuje.

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 2. díl¹¹⁰

Autor otevírá téma pomocí vysvětlování intervalů, které se hráč učí pomocí několika různých cvičení. Ve své publikaci pracuje se stupnicemi durovými, mollovými (které dělí na aiolskou, harmonickou, melodickou a cikánskou), církevními stupnicemi a chromatickými stupnicemi. Stupnice je řada sedmi (respektive osmi) tónů jdoucích za sebou, jež mezi sebou

¹⁰⁶ GANASSI, Sylvestro: *Opera Intitulata Fontegara*. Benátky, 1535.

¹⁰⁷ HOTTETERRE, Jacques Martin: *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboj*. Vyšehrad: Praha, 2013, originální vydání Paříž, 1707.

¹⁰⁸ QUANTZ, Johann Joachim: *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu*. Praha: Edition Supraphon, 1990, originální vydání Berlín, 1752.

¹⁰⁹ EYCK, Jacob van: *Der Fluyten Lust-hof, Comagain*, část skladby přepsaná pomocí programu MuseScore 3.

¹¹⁰ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 2*. Londýn: Schott Music, 1987, s. 10–36.

mají velké a malé sekundy v pořadí, které udává druh stupnice. Nejprve ji hráč cvičí v legatu, poté nasazovaně a v různých rytmických variacích. Další a zároveň náročnější variantou je vkládání různých intervalů mezi tóny stupnice. Při hře v intervalech zachováme stupnici, ale ke každému tónu ze stupnice přidáme tón v daném intervalu a vrátíme se zpět na následující tón stupnice. Nejčastěji praktikujeme hru v terciích. Zahrajeme tóniku, k ní tercii nahoru tak, aby přidaný tón náležel hrané stupnici, vrátíme se na druhý stupeň stupnice, k ní opět tercii nahoru, zpět na třetí stupeň stupnice a pokračujeme celou stupnicí. Na zobcovou flétnu hrajeme zejména durovou stupnici, mollovou aiolskou, harmonickou a melodickou. Všechny tyto druhy ve variacích. Posledním typem jsou chromatické stupnice, které také můžeme různě obměňovat. Cvičit bychom měli stupnice nejprve v pomalém tempu a teprve postupně je zrychlovat. Při nácviku je vhodné zapojit různou artikulaci a procvičovat různá tempa, včetně zrychlování a zpomalování. Ke stupnicím patří rovněž akordy, v případě zobcové flétny akordy rozložené. Ty hrajeme v celém rozsahu flétny, ve skupinách po třech, čtyřech nebo pěti. Můžeme také kombinovat hraní akordů různých stupnic – například stejnojmenných dur a moll. Variací na hraní akordů existuje mnoho, stejně jako variací pro nácvik stupnic.

Obrázek 26: Nácvik stupnice v legatu postupným přidáváním tónů stupnice, str. 27, cv. 67 a)¹¹¹

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 3. díl

Tento díl publikace se stupnicím nevěnuje.

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 1. díl¹¹²

Autorka téma pojala tak, že nejprve napsala stránku komentářů k jednotlivým druhům stupnic a následuje několik stran pouze s notovými příklady vypsanych stupnic. Durové stupnice bychom měli začínat hrát tónikou stupnice v co nejnižší poloze a hrát je v rámci jedné oktávy směrem nahoru. Potom ve svých cvičeních začíná od druhého stupně, opět směrem nahoru a takto pokračuje, dokud nehrajeme stupnici od osmého stupně nahoru. Všechny tyto

¹¹¹ HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu (2. díl)*. Praha: WinGra s. r. o., 2001, s. 27.

¹¹² HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 1 – Finger and Tongue Technique*. Německo: Schott Music, 2005, s.7–35, 56–63.

řady musí být tonální. Poté pokračuje stejný systém, ale směrem dolů, takže začínáme tónikou o dvě oktávy výše, než jsme začali úplně první řadu tónů. Durové rozložené akordy hrajeme u každé stupnice opět od nejnižší tóniky nejprve v triolách v celém rozsahu flétny vždy po třech tónech s návratem na další stupeň, takže začneme tónikou, zahrajeme akord (triolu), vrátíme se na třetí stupeň, zahrajeme akord a takto co nejvýše, poté začneme nejvyšším tónem, kterým jsme skončili, a akordy zahrajeme směrem dolů. Podobným systémem zahrajeme akordy po čtyřech tónech a poslední zahrajeme pouze rozložené akordy v rozsahu celé flétny bez návratu na další stupně, opět směrem nahoru a dolů. Chromatickou stupnici bychom měli hrát v rámci oktávy a začínat nejnižší tónikou. Hrajeme pouze jednou nahoru a od posledního tónu směrem dolů. Cvičení na mollové stupnice zapsala Gudrun Heyens v triolách. Hrajeme stupnici od tóniky směrem nahoru v rámci oktávy, vrchní tón neopakujeme a hrajeme směrem dolů, kde opět neopakujeme spodní tón a znovu hrajeme nahoru. Takto pokračujeme, dokud se tónika, ze které jsme začínali, nedostane opět na první dobu v šestiosminovém taktu. Tento vzor využíváme u stupnice aiolské, harmonické i melodické. Mollové rozložené akordy i chromatickou stupnici hrajeme podle stejného vzoru, jako durové. Stupnice bychom měli začít cvičit nejprve v pomalém tempu a bez pauzy na nádech. Pokud uděláme chybu, nemáme se zastavovat, ale přemýšlet až po dohrání cvičení, jak zahrát stupnici příště bez chyby. Prsty by měly být přesné a ve spolupráci s jazykem. Po prvních pokusech bychom měli přidat artikulaci s důrazem na první dobu. Po nacvičení všech stupnic můžeme přejít na nácvik durových stupnic v terciích, které hrajeme tak, že ke každému tónu stupnice přidáme doškálnou tercii směrem nahoru. V praxi tedy zahrajeme tóniku, k ní tercii nahoru, druhý stupeň stupnice, k němu tercii nahoru, třetí stupeň atd. Takto v rámci celé stupnice. Gudrun Heyens navíc i pro stupnice hrané v terciích používá stejný model, jako pro ostatní stupnice durové, takže nejprve zahrajeme stupnici v terciích od tóniky, poté začínáme řadu tónů od druhého stupně a hrajeme v terciích nahoru atd. až do řady od osmého stupně, která končí tónikou o dvě oktávy výše, než jsme začali první řadu, a od tohoto tónu hrajeme stejný model směrem dolů, ale tentokrát hrajeme i tercii směrem dolů. Tzn. zahrajeme poslední tón (tóniku), od něj doškálnou tercii dolů, vrátíme se na sedmý stupeň, od něj tercii dolů, šestý stupeň atd., opět hrajeme několik tónových řad a končíme stejnou stupnicí, jako jsme původně začali.

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 2. díl

Tento díl publikace se stupnicím nevěnuje.

2.2.8 Zdobení

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 1. díl

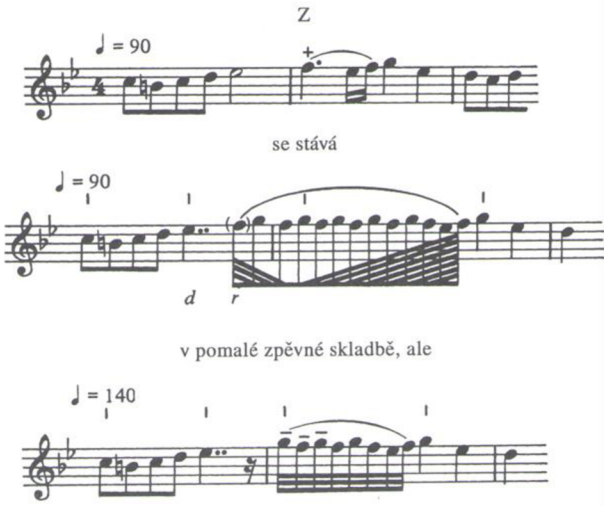
Tento díl publikace se zdobení nevěnuje.

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 2. díl¹¹³

Z ozdob zde budeme probírat zejména trylky a vibrato. Trylek je ozdoba, která nenáleží k základní melodii. V případě potřeby zvýraznění mu můžeme pomoci několika efekty – zrychlováním trylku dosáhneme crescenda, zpomalováním diminuenda a upoutáním pozornosti, když začne trylek přesně na dobu, nebo před ní. Nejprve nacvičíme pohyb konkrétních prstů hraním dlouhého tónu, během kterého určitý prst zvedneme a hned položíme několikrát za sebou. Během trylkování musíme dbát stále na dobrý a stabilní dech. Rubatový trylek provádíme tak, že z pravidelného trylku uděláme trylek nepravidelného rytmu – můžeme například zrychlovat. Trylek nebývá tak důležitý jako tón, který nasadíme po trylku. Pokud je to nutné, můžeme pro trylkování použít alternativní hmaty. Prstové vibrato provádíme částečným, nebo úplným zakrytím otvoru, který není v daném hmatu použit.

cvičení 79a)

V pomalých větách, kde máte, hudebně řečeno, „málo času“, lze začít svrchní notu trylku poněkud dříve:

se stává

v pomalé zpěvné skladbě, ale

je-li tempo rychlé

Obrázek 27: Ukázka trylkování před dobou se zátrylem, str. 52¹¹⁴

¹¹³ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player*, Volume 2. Londýn: Schott Music, 1987, s. 38–58, 72–75.

¹¹⁴ HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu (2. díl)*. Praha: WinGra s. r. o., 2001, s. 52.

Walter van Hauwe: *The Modern Recorder Player*, 3. díl¹¹⁵

Autor v tomto dílu popsal z ozdob prstové a speciální druhy vibrata. Prstové vibrato navazuje na předchozí díl, kde byly popsány základní informace. Zde se autor zabývá rychlostí, ambitem (rozptyl zvuku) a dynamikou. Pokud provádíme vibrato jedním prstem, můžeme si dovolit jeho rychlejší průběh. Ambitus je závislý na použitých hmatech, nicméně ovlivnit ho můžeme jen částečným přikrýváním otvorů. Při správném použití může vibrato velmi vyzdvihnout charakter hudby, protože při použití na delších notách může pomoci s vedením směru melodie a udržet napětí. V pomalé skladbě použijeme spíše pozvolnější a pomalejší vibrato, případně v diminuci a augmentaci, v rychlejší skladbě si naopak můžeme dovolit rychlejší a ostřejší vibrato. Hlasitost vibrata závisí na rejstříku, ve kterém se daný tón nachází, ale můžeme mu pomoci dechem, případně přímo propojit dechové vibrato s prstovým. Dalšími druhy vibrat jsou labiální vibrato, retní vibrato, vibrato na spodním otvoru (vrtání flétny) a dlaňové vibrato. Labiální vibrato provádíme zakrýváním labia flétny spojenými prsty pravé ruky. Retní vibrato tvoříme pomocí pohybu rtů, díky kterému se bude hýbat vzduchový proud. Vibrato na spodním otvoru (vnitřní otvor vyvrtaný pro vzduchový sloupec) provádíme pomocí zasouvání nějaké tyčky, která je na konci rozšířená, do vrtání flétny. Často toto vibrato používáme pouze na hlavici flétny tak, že dovnitř zespodu zasouváme prst. Dlaňové vibrato provádíme zakrytím spodního otvoru dlaní a postupně otvor otevíráme a zavíráme. Opět často používáme pouze hlavici flétny, kdy přiložíme dlaň zespodu flétny a postupně otevíráme.

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 1. díl¹¹⁶

Trylkům se věnuje autorka v deváté kapitole, prstovému vibratu v kapitole desáté. Při provozování trylků musíme být obezřetní na rytmickou přesnost a můžeme použít jak klasické hmaty, tak alternativní. Důležitým prvkem je také harmonie například u bassa continua a trylek by se jí měl řídit. Autorka v publikaci zanechává větší množství notových příkladů pro trénink použití trylků. Prstové vibrato má většinou amplitudu půltónu (tzn. čtvrt tónu nahoru a čtvrt tónu dolů). Autorka uvádí některé osobnosti, které se této tématice věnovali. Mezi nimi jsou S. Ganassi, G. Van Blankenburgh, E. Loulié a J. M. Hotteterre.

¹¹⁵ HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 3*. Londýn: Schott Music, 1992, s. 34–44.

¹¹⁶ HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 1 – Finger and Tongue Technique*. Německo: Schott Music, 2005, s. 64–77.

Obrázek 28: Příklad nácviku trylků, *Concerto in F, Allegro assai*, str. 67¹¹⁷

Gudrun Heyens: *Advanced Recorder Technique*, 2. díl

Tento díl neobsahuje tematiku zdobení.

2.2.9 Závěr komparační části

V této části jsme srovnávali třídílnou publikaci *Modern Recorder Player* od Waltra van Hauweho a dvoudílnou *Advanced Recorder Technique* od Gudrun Heyens. Při pohledu na tabulku můžeme vidět jasný rozdíl mezi způsobem práce obou autorů.

Gudrun Heyens se v každé publikaci zaměřuje na určité části a témata se v obou dílech nepřekrývají, zatímco Walter van Hauwe u některých témat zůstal i v dalších dílech a rozšiřoval je. Dalším rozdílem je, že publikace *Advanced Recorder Technique* je určena již pro pokročilé hráče, ale oba díly jsou náročností na stejné úrovni, zatímco *Modern Recorder Player* je koncipován tak, že první díl by zvládl obsáhnout i začátečník, případně mírně pokročilý a postupně se náročnost zvyšuje. Posledním významným rozdílem mezi publikacemi je jejich koncepce. Gudrun Heyens často píše na začátek kapitoly poznámky, které jsou určeny pro zasvěcené hráče, protože málokdy podrobněji vysvětluje konkrétní termíny. Zároveň se většina cvičení skládá z existujících částí skladeb, na kterých hráč procvičuje daný problém. Její publikace se z velké části skládají právě z notových příkladů. Walter van Hauwe píše poznámky v průběhu a většinu termínů vysvětluje, jako by je sděloval člověku bez znalosti hudební teorie. Cvičení jsou spíše technického, než přednesového charakteru a není jich takové množství jako u Gudrun Heyens.

Témata jednotlivých kapitol v této části práce byla vybrána podle předchozí výzkumné části, konkrétně podle možností v dotazníku u otázky č. 12. Samozřejmě se oblasti vždy alespoň částečně překrývají, protože při hře na zobcovou flétnu vše souvisí se vším, takže zařazení kapitol nemusí být striktně přesné.

¹¹⁷ HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 1 – Finger and Tongue Technique*. Německo: Schott Music, 2005, s. 647.

ZÁVĚR

Z pohledu hráčky na zobcovou flétnu mohu říct, že náš hudební nástroj nepatří v České republice mezi dostatečně uznávané. Mnoho lidí si představuje pod hrou na tento nástroj pouze neprofesionální hru písniček a mnoho lidí ani neví, že je možné hru na zobcovou flétnu studovat na konzervatoři, případně na vysoké škole. Dokonce i pro některé studenty konzervatoře je zobcová flétna spíše podřadným nástrojem, protože na ni nelze díky zvukovým možnostem hrát v orchestrech a podobných uskupeních (kromě barokních orchestrů). Proto se mnoho poloprofesionálních a profesionálních hráčů na zobcové flétny snaží o popularizaci nástroje. Nemá sice velké možnosti práce s dynamikou, ale hráč se může o to lépe s nástrojem propojit a poznávat drobné nuance hudby.

V této bakalářské práci jsem nejprve popsala publikace, které měli respondenti v dotazníku, jehož zpracování následovalo v další kapitole. Pomocí dotazníkového šetření jsem například zjistila, že nejpoužívanější publikací je *Škola hry* Ladislava Daniela, nebo že 93 % respondentů učí na základních uměleckých školách. Mile mě překvapil počet respondentů (celkem 100), kteří dotazník vyplnili, protože se jedná o velmi úzce zaměřenou skupinu.

Ve druhé části bakalářské práce jsem se věnovala komparaci metodik Waltra van Hauweho (*The Modern Recorder Player*) a Gudrun Heyens (*Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder*). Oba autoři zaměřují svá díla na pokročilejší hráče, takže úplné základy hry na zobcovou flétnu u nich nenajdeme. Komparace probíhala tak, že jsem stanovila témata, která jsem u jednotlivých dílů publikací srovnávala. Témata jsem určila stejná, jako obsahoval dotazník v jedné z otázek.

Bakalářská práce měla dva hlavní a dva vedlejší cíle. Prvním hlavním cílem bylo pomocí dotazníkového šetření zjistit, jaké publikace používají učitelé a lektori při výuce hry na zobcovou flétnu v České republice. Druhým hlavním cílem byla komparace metodiky *The Modern Recorder Player* od Waltera van Hauweho s metodikou *Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder* od Gudrun Heyens. Tato komparace zároveň měla sloužit jako komentovaný výtah překladu publikací. Vedlejšími cíli bylo rozšířit povědomí o publikacích mezi pedagogy zobcové flétny pomocí dotazníku, ve kterém se nachází seznam českých i zahraničních publikací a seznámit se s nejpoužívanějšími publikacemi s pomocí krátkého popisu. Domnívám se, že se podařilo naplnit všechny cíle.

Práce je přínosná především pro pedagogy zobcové flétny působící na základních uměleckých školách, speciálně pro ty, kteří jsou méně jazykově zdatní.

Seznam použité literatury

1. BOEKE, Kees: *The Complete Articulator*. Londýn: Schott Music, 1986
2. DANIEL, Ladislav: *FLAUTO DOLCE, Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, 1. díl*. Praha: Panton, 1987
3. DANIEL, Ladislav: *FLAUTO DOLCE, Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, 2. díl*. Praha: Panton International, 1994
4. DANIEL, Ladislav: *FLAUTO DOLCE, Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, 3. díl*. Praha: Schott Music Panton s.r.o., 1998
5. DANIEL, Ladislav: *FLAUTO DOLCE, Škola hry na altovou zobcovou flétnu, 1. díl*. Praha: Schott Music Panton s.r.o., 1974
6. DANIEL, Ladislav: *Základy techniky I pro sopránovou zobcovou flétnu (Stupnice a akordy)*. Praha: Panton s.r.o., 1994
7. DANIEL, Ladislav: *Základy techniky II pro sopránovou zobcovou flétnu (Škola trylků), 1. vydání*. Praha: Panton international, 2001
8. DANIEL, Ladislav: *Základy techniky I pro altovou zobcovou flétnu (Stupnice a akordy), 3. vydání*. Praha: Panton, 1993
9. HAUWE, Walter van: *Technika hry na zobcovou flétnu (1. díl)*. Praha: WinGra s. r. o., 1999
10. HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 2*. Londýn: Schott Music, 1987
11. HAUWE, Walter van: *The Modern Recorder Player, Volume 3*. Londýn: Schott Music, 1992
12. HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 1 – Finger and Tongue Technique*. Německo: Schott Music, 2005
13. HEYENS, Gudrun: *Advanced Recorder Technique – The Art of Playing the Recorder, Volume 2 – Breathing and Sound*. Německo: Schott Music, 2005
14. HOTTETERRE, Jacques Martin. *Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboj*. Praha: Vyšehrad, 2013
15. KLEMENT, Miloslav: *Škola hry na altovou zobcovou flétnu I*. Praha: Editio Supraphon, 1975
16. KLEMENT, Miloslav: *Škola hry na altovou zobcovou flétnu II*. Praha: Editio Supraphon, 1980

17. KVAPIL, Jan – ŠŤASTNÁ, Hana: *Flautoškolka, Metodický sešit pro učitele*. Praha: Bärenreiter, 2018
18. KVAPIL, Jan – ŠŤASTNÁ, Hana: *Flautoškolka, Flautikův sešit pro děti*. Praha: Bärenreiter, 2018
19. KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 1, Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: Bärenreiter, 2010
20. KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 1, Metodický sešit pro učitele*. Praha: WinGra, 2003
21. KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 2, Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: WinGra, 2004
22. KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 2, Metodický sešit pro učitele*. Praha: WinGra, 2004
23. KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 3, Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: Bärenreiter, 2014
24. KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 3, Klavírní/cembalové doprovody*. Praha: Bärenreiter, 2014
25. KVAPILOVI, Jan a Eva: *Flautoškola 3, Metodický sešit pro učitele*. Praha: Bärenreiter, 2014
26. QUANTZ, Johann Joachim: *Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu*. Praha: Editio Supraphon, 1990
27. RAČINSKÁ, Anna: *Bart Spanhove: The finishing touch of ensemble playing Komentovaný překlad učebnice ansámblové hry (Diplomová práce)*. Olomouc: 2014
28. SPANHOVE, Bart: *De blokfluitmuziek van Frans Geysen*. Münster: Mieroprint, 2010
29. SPANHOVE, Bart: *The Finishing Touch of Ensemble Playing*. Peer: Alamire, 2000
30. SPANHOVE, Bart: *The Finishing Touch to Practising: Pathway to Perfection (not just) on the Recorder*. Celle: Editon Moeck, 2016
31. STEJSKALOVÁ, Kristýna: *Gerhard Braun: Neue Klangwelt auf der Blockflöte Komentovaný překlad publikace k moderním technikám hry na zobcovou flétnu (Diplomová práce)*. Olomouc: 2013
32. STOJAN, Jaroslav: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 1. díl*. Přerov: Jasto, 1998

33. STOJAN, Jaroslav: *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 2. díl*. Přerov: Jasto, 1999
34. ŠMIDROVÁ, Ivana: *Bart Spanhove – The Finishing Touch to Practising – analýza a komparace se současnou českou a zahraniční flétnovou literaturou* (Diplomová práce). Olomouc: 2018
35. VRÁNOVÁ, Zuzana: *Sylvia Führer: Blockflötenunterricht mit Kindergruppen (Skupinová výuka hry na zobcovou flétnu) komentovaný překlad* (Diplomová práce). Olomouc: 2014
36. ZIMMERMANN, Manfredo: *Die Altblockflöte, Band 1*. Bonn: VG Bild-Kunst, 2000
37. ZIMMERMANN, Manfredo: *Die Altblockflöte, Band 2*. Bonn: VG Bild-Kunst, 2000
38. ŽILKA, Václav: *Veselé pískání – zdravé dýchání*. Praha: Panton, 1988

Internetové zdroje

1. HAUWE, Walter van. Walter van Hauwe [online]. *About* [cit. 4.2.2022]. Dostupné z: <https://www.waltervanhauwe.org/440881626>
2. HEYENS, Gudrun. Gudrun Heyens [online]. *Lebenslauf* [cit. 6. 2. 2022]. Dostupné z: <http://gudrunheyens.de/lebenslauf.html>
3. HEYENS, Gudrun. Gudrun Heyens [online]. *Veröffentlichungen* [cit. 6. 2. 2022]. Dostupné z: <http://gudrunheyens.de/veroeffentlichungen.html>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Věk respondentů	21
Obrázek 2: Nejvyšší dosažené vzdělání	22
Obrázek 3: Délka působení respondentů v praxi	23
Obrázek 4: Hlavní nástroj respondentů	24
Obrázek 5: Místa působení respondentů	25
Obrázek 6: Povědomí o českých publikacích	27
Obrázek 7: Povědomí o zahraničních publikacích	29
Obrázek 8: Používání českých publikací v praxi	31
Obrázek 9: Používání zahraničních publikací v praxi	34
Obrázek 10: Oblasti, které řeší respondenti pomocí publikací	35
Obrázek 11: Pokročilost žáků	36
Obrázek 12: Zdroje, odkud respondenti čerpají české publikace	37
Obrázek 13: Zdroje, ze kterých respondenti čerpají zahraniční publikace	38
Obrázek 14: Jazyková bariéra respondentů	39
Obrázek 15: Překlady publikací v rámci kvalifikačních prací a povědomí respondentů o nich	40
Obrázek 16: Tabulka zobrazující umístění oblastí v konkrétních publikacích	48
Obrázek 17: Cvičení na půldírky, str. 27, cv. č. 20	49
Obrázek 18: Cvičení na glissanda, str. 15, cv. 103	50
Obrázek 19: Cvičení v tónině d moll, str. 43	51
Obrázek 20: Cvičení na souhru hry na zobcovou flétnu (1. řádek) a zpěvu (2. řádek), str. 68, cv. 125 (b)	52
Obrázek 21: Cvičení na dechové vibrato, str. 27, cv. 15	52
Obrázek 22: Cvičení na nádech, str. 46, cv. 30	53
Obrázek 23: Příklad práce s artikulací, str. 64	56
Obrázek 24: Příklad artikulace zdůrazněné pomocí vibrata a intenzity dechu, str. 95	57
Obrázek 25: Aplikace dvojitého jazyka, str. 38	58
Obrázek 26: Návik stupnice v legatu postupným přidáváním tónů stupnice, str. 27, cv. 67 a)	59
Obrázek 27: Ukázka trylkování před dobou se zátrylem, str. 52	61
Obrázek 28: Příklad náviku trylků, Concerto in F, Allegro assai, str. 67	63

Seznam příloh

Příloha č. 1 – uveřejněný dotazník

Povědomí o publikacích k výuce hry na zobcovou flétnu používaných v ČR

Dobrý den,

Jmenuji se Jana Šuláková a jsem studentkou 3. ročníku Hudební kultury se zaměřením na vzdělávání (v kombinaci s matematikou) na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, zároveň studuji na Konzervatoři Evangelické akademie v Olomouci obor zobcová flétna. Následující dotazník je součástí mé bakalářské práce s názvem PUBLIKACE K METODICE HRY NA ZOBCOVOU FLÉTNU POUŽÍVANÉ V ČR se zaměřením na *Advanced Recorder Technique* Gudrun Heyens a *The Modern Recorder Player* Waltra van Hauweho. Pomocí něj zjišťuji rozšíření a používání konkrétních metodik v ČR. Prosim vás o věnování několika minut vyplnění dotazníku. Dotazník je určen pro učitele zobcové flétny a ostatní, kteří s metodikami pro zobcovou flétnu pracují. V případě nejasností či dotazů mě můžete kontaktovat na adrese sulakova.janca@seznam.cz.

1. E-mail

Slouží pouze pro případnou komunikaci obou stran (doplnění informací, dotazy apod.).

2. Vaše pohlaví

Vyberte jednu odpověď

- Žena
- Muž

3. Kolik vám je let?

Napište prosím odpověď číslem (například 22)

4. Nejvyšší dosažené vzdělání

Vyberte jednu odpověď

- Základní vzdělání
- Střední vzdělání
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání
- Jiné...

5. Jak dlouho působíte v praxi (učíte)?

Vyberte jednu odpověď

- 0 – 2 roky
- 2 – 5 let
- 5 – 10 let
- 10 – 20 let
- 20 a více let

6. Je vaším hlavním nástrojem zobcová flétna?

Pokud nemáte hlavní/vystudovaný nástroj zobcovou flétnu, napište prosím váš nástroj vedle kolonky "jiný".

- Ano
- Jiný...

7. Vyplňte prosím místa vašeho působení, kde publikace k výuce hry na zobcovou flétnu používáte.

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Soukromé lekce
- Domov dětí a mládeže
- Kulturní centrum

- Základní škola
- Základní umělecká škola
- Střední škola
- Konzervatoř
- Vysoká škola – pedagogická fakulta
- Vysoká škola – filozofická fakulta
- Akademie múzických umění
- Jiná...

8. Které následující české autory a jejich publikace k výuce hry na zobcovou flétnu znáte?

Vyberte prosím všechny metodiky, které znáte (máte o nich povědomí, znáte je, případně je i vlastníte).

- DANIEL, Ladislav: Základy techniky pro sopránovou/altovou zobcovou flétnu.
- DANIEL, Ladislav: Škola hry na sopránovou/altovou zobcovou flétnu. Díl 1./2./3.
- HLAVATÁ, Iveta: Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami.
- KLEMENT, Miloslav: Škola hry na altovou zobcovou flétnu. 1./2.
- KVAPIL, Jan a ŠŤASTNÁ, Hana: Flautoškolka.
- KVAPIL, Jan a KVAPILOVÁ, Eva: Flautoškola 1/2/3.
- STOJAN, Jaroslav: Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 1./2. díl.
- ŽILKA, Václav. Veselé pískání – zdravé dýchání.
- Neznám žádné
- Z těchto žádné, ale vím i o jiných (prosím vypište):

9. Které následující zahraniční autory a jejich publikace k výuce hry na zobcovou flétnu znáte?

Vyberte prosím všechny metodiky, které znáte (máte o nich povědomí, znáte je, případně je i vlastníte).

- BOEKE, Kees: The Complete Articulator.
- HAUWE, Walter van: Technika hry na zobcovou flétnu. Díl 1.
- HAUWE, Walter van: Technika hry na zobcovou flétnu. Díl 2.
- HAUWE, Walter van: The Modern Recorder Player. Vol. 3.
- HEYENS, Gudrun: Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 1: Finger and Tongue Technique.
- HEYENS, Gudrun: Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 2: Breathing and sound.
- HOTTETERRE, Jacques: Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboj.
- SPANHOVE, Bart. De blokfluitmuziek van Frans Geysen.
- SPANHOVE, Bart. The Finishing Touch of Ensemble Playing.
- SPANHOVE, Bart. The Finishing Touch to Practising: Pathway to Perfection (not just) on the Recorder.
- STAEPS, Hans Ulrich: Das Tägliche Pensum.
- TROMLITZ, Johann George: Ausführlicher und gründlicher Unterricht die Flöte zu spielen.
- QUANTZ, Johann Joachim: Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu.
- ZIMMERMANN, Manfredo: Die Altblockflöte 1/2.
- Neznám žádné
- Z těchto žádné, ale vím i o jiných (prosím vypište):

10. Které následující české publikace k výuce hry na zobcovou flétnu běžně využíváte v praxi?

Vyberte prosím všechny metodiky, které používáte pravidelně a vracíte se k nim.

- DANIEL, Ladislav: Základy techniky pro sopránovou/altovou zobcovou flétnu.
- DANIEL, Ladislav: Škola hry na sopránovou/altovou zobcovou flétnu. Díl 1./2./3.
- HLAVATÁ, Iveta: Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami.
- KLEMENT, Miloslav: Škola hry na altovou zobcovou flétnu. 1./2.
- KVAPIL, Jan a ŠŤASTNÁ, Hana: Flautoškolka.
- KVAPIL, Jan a KVAPILOVÁ, Eva: Flautoškola 1/2/3.

- STOJAN, Jaroslav: Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu pro začátečníky i samouky 1./2. díl.
- ŽILKA, Václav. Veselé pískání – zdravé dýchání.
- Nepoužívám žádnou z nich
- Používám jiné (prosím vypište):

11. Které následující zahraniční publikace k výuce hry na zobcovou flétnu běžně využíváte v praxi?

Vyberte prosím všechny metodiky, které používáte pravidelně a vracíte se k nim.

- BOEKE, Kees: The Complete Articulator.
- HAUWE, Walter van: Technika hry na zobcovou flétnu. Díl 1.
- HAUWE, Walter van: Technika hry na zobcovou flétnu. Díl 2.
- HAUWE, Walter van: The Modern Recorder Player. Vol. 3.
- HEYENS, Gudrun: Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 1: Finger and Tongue Technique.
- HEYENS, Gudrun: Advanced Recorder Technique: The Art of Playing the Recorder. Volume 2: Breathing and sound.
- HOTTETERRE, Jacques: Zásady hry na příčnou flétnu, zobcovou flétnu a hoboj.
- SPANHOVE, Bart. De blokfluitmuziek van Frans Geysen.
- SPANHOVE, Bart. The Finishing Touch of Ensemble Playing.
- SPANHOVE, Bart. The Finishing Touch to Practising: Pathway to Perfection (not just) on the Recorder.
- STAEPS, Hans Ulrich: Das Tägliche Pensum.
- TROMLITZ, Johann George: Ausführlicher und gründlicher Unterricht die Flötezuspieren.
- QUANTZ, Johann Joachim: Pokus o návod, jak hrát na příčnou flétnu.
- ZIMMERMANN, Manfredo: Die Altblockflöte 1/2.
- Nepoužívám žádnou z nich
- Používám jiné (prosím vypište):

12. Které oblasti nejčastěji pomoci českých i zahraničních publikací k výuce hry na zobcovou flétnu s žáky řešíte?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Držení flétny
- Postoj těla
- Prstová technika
- Zvuk
- Dech
- Artikulace
- Stupnice
- Zdobení
- Jiné...

13. Jak pokročilí jsou žáci, u kterých publikace k výuce hry na zobcovou flétnu používáte?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Začátečníci
- Mírně pokročilí
- Pokročilí
- Poloprofesionálové
- Profesionálové

14. Z jakých zdrojů jste se k českým publikacím k výuce hry na zobcovou flétnu dostali?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Od vyučujícího (během vlastního studia)
- Od kolegů
- Z kurzů

- Z kamenných obchodů
- Z e-shopů
- Z internetu (např. z webových stránek různých hráčů)
- Ze zdrojů literatury jiných metodik
- Jinde...

15. Z jakých zdrojů jste se k zahraničním publikacím k výuce hry na zobcovou flétnu dostali?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Od vyučujícího (během vlastního studia)
- Od kolegů
- Z kurzů
- Z kamenných obchodů
- Z e-shopů
- Z internetu (např. z webových stránek různých hráčů)
- Ze zdrojů literatury jiných metodik
- Jinde...

16. Je pro vás bariérou cizí jazyk zahraničních publikací k výuce hry na zobcovou flétnu?

Vyberte jednu odpověď

- Ano, používám zásadně česky psanou literaturu
- Ano, ale používám i literaturu v anglickém jazyce
- Ano, ale používám i literaturu v německém jazyce
- Ano, ale používám i literaturu v jiných jazycích
- Mám pouze částečnou bariéru, co potřebuji, přeložím si
- Nemám problém se zahraniční literaturou, využívám cokoliv
- Jiná...

17. K některým publikacím k výuce hry na zobcovou flétnu existují překlady vytvořené mimo jiné v rámci kvalifikačních prací studentů vysokých a vyšších odborných škol. Využíváte je?

Vyberte jednu odpověď

- Používám zásadně jen originální literaturu
- Ne, nevím o nich
- Vím o nich, ale nevyužívám je
- Ano, některé práce už jsem viděl/a
- Ano, využívám všechny, o kterých vím
- Jiná...

18. Budu ráda za jakýkoliv komentář k danému tématu

Napište jedno nebo více slov

Děkuji moc za vyplnění dotazníku a přeji hezký zbytek dne,

Jana Šuláková

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Šuláková
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Gabriela Coufalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	PUBLIKACE K METODICE HRÝ NA ZOBCOVOU FLÉTNU POUŽÍVANÉ V ČR se zaměřením na Advanced Recorder Technique Gudrun Heyens a The Modern Recorder Player Waltera van Hauweho
Název v angličtině:	PUBLICATION OF THE METHODOLOGY OF PLAYING THE RECORDER USED IN THE CZECH REPUBLIC with a Focus on Advanced Recorder Technique by Gudrun Heyens and The Modern Recorder Player by Walter van Hauwe
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá povědomím učitelů zobcové flétny v České republice o českých a zahraničních publikacích a komparací metodiky The Modern Recorder Player Waltra van Hauweho a Advanced Recorder Texhniqe Gudrun Heyens.
Klíčová slova:	Zobcová flétna, publikace, Walter van Hauwe, Gudrun Heyens, metodika, traktát, základní umělecká škola, česká republika
Anotace v angličtině:	This Bachelor's thesis deals with the awareness of recorder teachers in the Czech Republic about Czech and foreign publications and the comparison of the methodology of Walter van Hauwe's The Modern Recorder Player and Advanced Recorder Texhniqe Gudrun Heyens.
Klíčová slova v angličtině:	Recorder, publication, Walter van Hauwe, Gudrun Heyens, methodology, tractate, elementary art school, Czech Republic
Počet stran příloh:	5
Rozsah práce:	67
Jazyk práce:	český jazyk